

הלכות שקלים פרק ג' (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

סיכום השיעור

סיכום הלכות שקלים, פרק ג' — רמב"ם

סקירה של פרק ג'

פרק ג' עוסק בפרטי דינים בנתינת השקל. שלושה נושאים עיקריים: (1) דיני קלבון — התוספת שנותנים בעת החלפה; (2) דינים כאשר שקלים נאבדים — מי חייב לתת שוב; (3) מה עושים כאשר הפריש יותר כסף מהנדרש למחצית השקל, או ממקורות פסולים.

הלכה א' — דין הקלבון

(א) עיקר דין הקלבון

לשון הרמב"ם: "חצי השקלים הכל צריכין להם... כל הנותן הולך אצל השולחני ומצא שקל בשני חציין... יתן לו תוספת על השקל, ותוספת זו נקרא קלבון."

פשוט: מכיוון שכולם צריכים מחצית השקל בחודש אדר, הביקוש גדול וקשה למצוא מטבעות מחצית השקל. אנשים הולכים לשולחני (מחליף כסף) עם שקל שלם, והוא מחליפו לשני מחצית השקל. מחיר ההחלפה עולה כסף נוסף — תוספת זו נקראת קלבון. הנותן חייב לשלמו, כדי שלא יהיה הפסד להקדש.

חידושים והסברים:

1. **השוואה לזמנים מודרניים:** המצב מושווה לערב פורים כאשר הבנקים נגמרים מהשטרות הקטנים — כך גם בזמן בית המקדש היה קשה למצוא מטבעות מחצית השקל.

2. **מדוע הנותן משלם, ולא ההקדש:** העיקרון היסודי הוא שאין רוצים שההקדש יישא בשום עלות של ההחלפה. השולחני צריך להתפרנס, והעלות חייבת להיות מכוסה על ידי הנותן.

3. **קושיא מהתוספת הקודמת של חכמים:** הרי למדנו קודם (בפרק א'-ב') שחכמים הוסיפו מעט על מחצית השקל — האם זה לא היה מכסה את העלות? **תירוץ:** אותה תוספת כבר הפכה לשיעור החדש של מחצית השקל עצמו, ולכן צריך עדיין לכסות בנפרד את עלות ההחלפה.

4. **[דיגרסיה: מוסר השכל מעשי לצדקה:]** כאשר אנשים מתלוננים שגבאי צדקה לוקחים חלק להוצאותיהם (נהג, עיבוד כרטיס אשראי וכו'), אפשר ללמוד מהקלבון שהנותן צריך גם לכסות את ההוצאות הנוספות, ולא רק את עיקר הצדקה.

5. **שני טעמים לקלבון (מרש"י):** (א) לכסות את עלות השולחני; (ב) **טעם רש"י** — חשש שמא מטבע מחצית השקל אינו שלם (מעט מגורד), והקלבון מכסה את החסרון האפשרי.

(ב) שני אנשים שנותנים יחד שקל

לשון הרמב"ם: "שנים שנתנו שקל — חייבין בקלבון."

פשוט: שני אנשים שנותנים יחד שקל שלם אחד (חלקו של כל אחד הוא מחצית השקל) גם הם חייבים בקלבון.

חידושים והסברים:

1. **קושיא — מדוע קלבון כאשר אין צורך בהחלפה?** אם שני אנשים מביאים יחד שקל שלם, הרי אין עלות החלפה — מדוע הם חייבים בקלבון? הרמב"ם כותב "לפיכך" אך זה לא ממש מתאים כ"לפיכך" מהטעם הקודם.

2. **תירוץ ראשון — למנוע ניצול המערכת:** אם היו מתירים לשני אנשים לתת יחד ללא קלבון, כולם היו מצטרפים עם שכן כדי לחסוך את הקלבון. זה היה מוביל לבעיה חדשה — גם השקל השלם היה נעשה קשה למציאה.

3. **תירוץ שני — קלבון כבר דין קבוע:** משחכמים תיקנו את הקלבון, הוא כבר נשאר חיוב כללי על כל נותן, אפילו כאשר הטעם המעשי אינו קיים.

4. **שאלה — קלבון אחד או שניים?** "חייבין בקלבון" — האם זה אומר קלבון אחד לשניהם יחד, או שני קלבונות (אחד לכל אחד)? זה נשאר בצריך עיון, אך "חייבין" (לשון רבים) משמע שכל אחד בנפרד מחויב, שהיה אומר שני קלבונות.

(ג) פטורים מקלבון

לשון הרמב"ם: "כל מי שאינו חייב בשקלים, כגון נשים ועבדים — פטורים מן הקלבון."

פשוט: מי שאינו מחויב במחצית השקל (נשים, עבדים) אך נותן מרצונו, פטור מקלבון.

חידושים והסברים:

1. **הסבר הפטור:** אשה שמקבלת על עצמה את החיוב, חייבת לתת מחצית השקל מלאה. אך הקלבון הוא חיוב נפרד שחכמים הטילו רק על מי שחייב מעיקר הדין. מכיוון שהיא אינה מחויבת, ואין זה עולה להקדש יותר, היא פטורה.

2. **זה נותן הסבר חזרה להלכה הקודמת:** משרואים שהפטור הוא משום שאינו מחויב, מובן מדוע אצל שני חייבים שנותנים יחד הם חייבים — כי חיוב הקלבון מוטל על האדם, לא על העסקה.

(ד) איש שנתן שקל על אשתו / כהנים

לשון הרמב"ם: "אחד חייב ואחד פטור ונתן החייב על הפטור, כגון איש [על אשתו] — פטור מן הקלבון." "וכן כהנים פטורים מן הקלבון." "השוקל על יד הכהן — פטור מן הקלבון."

פשוט: כאשר מחויב נותן שקל עבורו ועבור פטור (כמו אשתו), הוא פטור מקלבון. כהנים, שסברו שאינם מחויבים, גם הם פטורים. ומי שנותן עבור כהן גם הוא פטור.

חידושים והסברים:

1. **"פטור מן הקלבון" — לגמרי או רק מהשני?** כאשר איש נותן שקל עבורו ועבור אשתו, האם הוא פטור רק מקלבון האשה (אך חייב על שלו), או פטור לגמרי? הרמב"ם כותב סתם "פטור מן הקלבון" (לא "פטור מן הקלבון השני"), שמשמע **פטור לגמרי**.

2. **אצל "השוקל על יד הכהן":** כאשר אחד נותן שקל שלם עבורו ועבור כהן, הרי הוא ממילא נתן יותר ממה שצריך (שקל שלם במקום חצי), ולכן החצי הנוסף כבר מכסה יותר מקלבון.

(ה) נותן שקל על עני / שכן / בן עיר

לשון הרמב"ם: "הנותן שקל עליו ועל עני, או על שכנו, או על בן עירו — אם נתן במתנה, פטור מן הקלבון... ואם נתן להם דרך הלואה עד שיחזירו לו — חייב בקלבון."

פשט: אחד שנותן שקל שלם ומבקש בחזרה חצי שקל כעודף, צריך לשלם שני קלבונו: אחד עבור חצי השקל שהוא נותן (כי השולחני צריך להחליפו), ואחד עבור חצי השקל שהוא מקבל בחזרה (כי להקדש/שולחני יש הוצאה לתת לו עודף).

חידושים:

- שני צדדי העסקה — הן מה שהוא קונה מחצית השקל לתת, הן מה שהוא קונה מחצית השקל שהוא לוקח לעצמו — עולים כל אחד בנפרד קלבון.

שיעור הקלבון

לשון הרמב"ם: "כמה הוא שיעור הקלבון? בזמן שהיה נוטה ממחצית לשקל שני דינרים, היה הקלבון חצי מעה שהיא אחד משנים עשר בדינר. ומעולם לא נתנו קלבון פחות מזה."

פשט: כאשר מחצית השקל הייתה שווה לשני דינרים, הקלבון היה חצי מעה (1/12 מדינר). מעולם לא ירדו מתחת לזה, אך יותר — כן.

חידושים:

- כאשר השקל התייקר (כפי שהרמב"ם למד קודם ששקל יכול להיות עד ארבעה דינרים), הקלבון גדל באופן יחסי. הקלבון הוא אפוא אחוז מהערך, לא סכום קבוע (מלבד המינימום).

מה עושים עם הקלבונו

לשון הרמב"ם: "והקלבונו אינו כשקלים... מניחין אותם השולחנים בפני עצמם עד שיצטרכו מן ההקדש."

פשט: הקלבונו אינם נכנסים לקופת השקלים. השולחנים מניחים אותם בנפרד עד שהקדש צריך אותם.

חידושים:

1. **קושיא:** קודם נראה שהקלבון הלך לשלם לשולחני על עבודתו (עלויות החלפה). אך כאן רואים שהשולחני לא מקבל אותו — זה הולך להקדש.

2. **מחלוקת בירושלמי** מה עושים עם הקלבונו:

- ר' מאיר: זה נכנס לתרומת הלשכה (אך בנפרד, לא יחד עם השקלים).

- ר' אלעזר: קונים מזה קרבנות נדבה כאשר חסרים קרבנות.

- ר' שמעון בן עזאי: שילמו מזה עבור הטסים הזהב על המזבח.

- בן עזאי (שיטה אחרת): הכסף הולך לשולחנים לכסות את הוצאותיהם.

3. **ר' חיים קניבסקי** טוען שהרמב"ם פוסק בכוונה לא בין השיטות, כי אולי אין זו בכלל מחלוקת — זה תלוי בכל שנה במה שצריך, משתמשים בזה לכך. כסף הוא כסף.

4. **נקודה חשובה לגבי מקורות:** למסכת שקלים אין בבלי, רק ירושלמי. לכן, בניגוד לרגיל שבו הרמב"ם פוסק מהבבלי (רי"ף), הרמב"ם כאן פסק ישירות מהירושלמי.

הלכה ז' — אחריות כאשר שקלים נאבדים

לשון הרמב"ם: "מי שאבד שקלו — חייב באחריותו עד שימסרנו לגזבר."

פשט: עד שלא מסר את השקל לגזבר (גבאי ההקדש), האדם עצמו נושא באחריות. אונס לא עוזר.

חידושים:

- השליח אינו גזבר — הוא עובד עבור האנשים, לא עבור ההקדש. לכן, אם השליח מאבד את זה, זו עדיין בעיה של האדם.

הלכה ח' — שליח שמאבד את השקלים

פשט: מי שנותן שקל עבורו ועבור עני (או שכן/בן עיר) **במתנה** — פטור מקלבון, כי הוסיף יותר מהנדרש. אך אם נתן **בתורת הלוואה** (העני יחזיר לו), הוא חייב בקלבון.

חידושים והסברים:

1. **סברת מתנה:** כאשר נותן במתנה, הוסיף מחצית השקל שלמה נוספת — זה יותר ממספיק לכסות את הקלבון. "שהרי נתן חצי שקל ומתנה כדי להרבות בשקלים."

2. **סברת הלוואה:** בהלוואה הוא בעצם כמו שני נותנים נפרדים שנותנים יחד — הוא יקבל בחזרה את הכסף, ולכן לא נתן תוספת. ממילא הוא חייב בקלבון כמו "שנים שנתנו שקל."

3. **חידוש קטן:** אפילו בהלוואה הוא עושה טובה — הוא עוזר לעני לקיים את המצווה כאשר אין לו כסף. אפשר היה לחשוב שיפטרו אותו מקלבון כשכר על טובתו. אך הרמב"ם אומר שהוא חייב.

הלכה ד'-ה' — שותפים ואחים שותפים

א) שותפים שנותנים מכסף השותפות

לשון הרמב"ם: "במה דברים אמורים בשותפים שנתנו במעות השותפות ונשתנה..."

פשט: הרמב"ם מחלק בין שני סוגי שותפות: (א) שני אנשים שמכניסים כל אחד את כספו שלו לשותפות — שם כל דולר עדיין ניתן לזיהוי כ"שלו" ו"שלו", ולכן זה כמו שני אנשים שנותנים יחד (חייב בקלבון). (ב) כאשר הכסף הוא ממש כסף שותפות — רווחים מהעסק, שבו ההשקעה המקורית כבר אינה קיימת וזה כסף חדש השייך ל"חברה" — שם פטורים מקלבון, כי זה ישות אחת שנותנת.

חידושים:

1. **החילוק:** בכסף שותפות (רווחים) הדולר כבר אינו ניתן לייחוס לשותף אחד — זה ממש כסף מעורב. אך כאשר כל אחד רק הכניס את אלף הדולר שלו ולוקחים מהקופה, זה עדיין "דולר ממנו ודולר ממנו."

2. **הראב"ד חולק:** הראב"ד רואה ששותפים תמיד הם כמו שני אנשים חיצוניים, אפילו כאשר לוקחים מכסף שותפות. לכן הראב"ד גורס "האחין השותפין" (אחים שהם שותפים), שבו זה ממש כסף מעורב מירושה, ורק שם פטורים.

ב) אחים שותפים שהתחלקו חלקית

לשון הרמב"ם: "האחין השותפין שהיו להם בהמה וכספים, וחלקו בכספים — חייבין בקלבון, אף על פי שלא חלקו בהמה. אבל חלקו בהמה ולא חלקו הכספים — פטורין מן הקלבון עד שיחלקו הכספים. ואין אומרים הואיל והן עומדין לחלוקה..."

פשט: אחים-שותפים שיש להם בהמות וכסף יחד: אם כבר חילקו את הכסף (אך לא את הבהמות), הם חייבים בקלבון — כי בכסף הם כבר שני אנשים נפרדים. אך אם חילקו רק את הבהמות אך לא את הכסף — פטורים מקלבון, כי הכסף עדיין ביחד.

חידושים:

- אין אומרים "הואיל והן עומדין לחלוקה" — שמכיוון שכבר התחילו את תהליך החלוקה (בבהמות), נראה את זה כאילו כבר התחלקו גם בכסף. לא — כל עוד הכסף עדיין ביחד בפועל, זה עדיין כסף שותפות.

הלכה ו' — אחד שנותן שקל שלם ולוקח עודף

לשון הרמב"ם: "הנותן שקל להקדש כדי שיחשב לו מחצית השקל שחייב בו, ויטול מחצית שקל מן המעות הנקבות מן החצאין — חייב שתי קלבונו."

עתיד ליגבות, השקל כבר כסף הקדש, והגנב מועל בהקדש. זה חידוש שהתרומה עושה הקדש אפילו על כסף שעדיין לא הגיע פיזית.

3. דיון מתי זה נעשה הקדש: נדון האם השקל נעשה הקדש בשעה שהבעלים מפריש אותו, או בשעה שמגיע לגזבר (נפל ליד הגזבר), או בשעת התרומה. שיטת הרמב"ם נראית שהתרומה עושה משהו — יש דין מיוחד שתרומת הלשכה מקדשת אפילו על מה שעומד לבוא.

4. מהי ה"הנאה" למעילה? עצם מצוות מחצית השקל עצמה היא מצווה, ומצוות לאו ליהנות ניתנו — מצווה אינה הנאה. אך מה

שהשליח חסך לעצמו מלהיות ממושכן — שלא ייקחו את חפציו היקרים — זו הנאה ממשית, וזו המעילה. הוא נהנה מכסף הקדש על ידי שנמנע מהמשכון. ---

הלכה י' (המשך) — גזול מחצית השקל מחברו

לשון הרמב"ם: "וכן הגזול את חברו מחצי שקלו ושקלו — יצא, וחייב לשלם לבעלים שנים (כפל), או להוסיף חומש."

פשט: אחד שגונב מחברו את מחצית השקל ונותן אותו בעצמו כמחצית השקל שלו — הוא יוצא ידי חובת המצווה, אך הוא חייב לשלם בחזרה כדי גנב (כפל) או גזול (קרן וחומש).

חידושים:

1. קושיא ממצווה הבאה בעבירה: מדוע הוא יוצא? ראשית, זו מצווה הבאה בעבירה, כפי שלמדנו בהלכות לולב שאין יוצאים בגזולה. שנית, זה בכלל לא הכסף שלו! הפסוק אומר "שונא גזל בעולה."

2. תירוץ המפרשים — מצוות לאו ליהנות ניתנו: מצוות לא ניתנו כדי ליהנות, לכן זה לא כמו גזילה רגילה. אך זה לא עוזר לקושיא ממצווה הבאה בעבירה, כי זה פסול נפרד.

3. חילוק בין קרבן ישיר לכסף: "שונא גזל בעולה" הוא רק ישירות כאשר מביאים עולה, אך כאשר זה רק כסף שתורמים על קרבנות, אולי זה שונה. זה לא מתבאר לגמרי.

4. קשר להלכה הקודמת (שליח): אצל שליח — כאשר שומר חנם נגנב, השולח צריך להביא שוב. כאן אצל הגנב — הגנב יוצא, אך השולח (הנגזל) צריך גם להביא שוב.

5. האם שני אנשים יכולים לצאת במחצית השקל אחת: המסקנה היא שרק הגנב יוצא, והנגזל צריך להביא שוב.

6. הגנב גם מועל: כאשר כבר נתרמה התרומה, הגנב מלבד היותו גנב, גם מועל בהקדש — כי הכסף כבר נעשה הקדש דרך תרומת הלשכה. יש לו חיוב כפול. ---

הלכה י"א — נתנו מן ההקדש

לשון הרמב"ם: "הנותן מחצית השקל מן ההקדש... ונתרמה התרומה — כשיסתפק ממנו, חייב במעילה."

פשט: אחד שלוקח מכסף הקדש (שכבר הקדיש לקרבן וכו') ונותן אותו כמחצית השקל — כאשר כבר תרמו את תרומת הלשכה, וקנו מזה קרבנות (כשיסתפק ממנו), הוא חייב מעילה.

חידושים:

1. מדוע צריך "כשיסתפק ממנו" — לא מספיק "נתרמה התרומה"? כל עוד הכסף עדיין מונח בלשכה, אפילו אחרי תרומה, עדיין אין זו מעילה כי עדיין לא השתמשו בו. רק כאשר קונים ממנו קרבן — אז זה נלקח מההקדש האחר, ואז יש מעילה. ---

הלכה י"א (המשך) — נתנו ממצות מעשר שני / שביעית / עיר הנדחת (א) מעשר שני

לשון הרמב"ם: "בני העיר ששלחו שקליהם ביד שליח ונגנבו או אבדו — אם שומר חנם הוא, נשבע להם ונפטר כדין כל שומרי חנם... ואם אמרו אנשי העיר 'הוי אן עניו שם' — אין שומעין להם, שאין הקדש יוצא בלא שבועה."

פשט: אם השליח הוא שומר חנם, נשבע שנגנב, והוא נפטר. בני העיר צריכים אז לתת שוב. אם הם רוצים למחול על השבועה (כי הם מאמינים לו והם צריכים לשלם בכל מקרה), אין שומעים להם — כי בכסף הקדש יש תקנת חכמים שצריך תמיד להישבע.

חידושים:

- אצל הדיוט אפשר למחול על שבועה. אך אצל הקדש — "אין הקדש יוצא בלא שבועה" — זו תקנה מיוחדת שהקדש לעולם לא מאמין בלי שבועה, אפילו כאשר בעלי הדבר (בני העיר) רוצים למחול. הטעם: יש צד שהוא לקח את זה, וההקדש צריך להיות מחמיר.

הלכה ט' — נמצאו השקלים הראשונים

לשון הרמב"ם: "נמצאו השקלים הראשונים — אלו ואלו שקלים, ואין עולין להם לשנה אחרת."

פשט: אם לאחר השבועה ולאחר נתינת שקלים חדשים, נמצאים המקוריים — שניהם הקדש. אי אפשר לומר שהשניים ניתנו בטעות, ואי אפשר לומר "שמרו את זה לשנה הבאה." משנתן כסף להקדש, זה הקדש.

חידושים:

1. חיוב שומר שכר: שומר שכר חייב על גניבה ואבידה, אך לא על אונס. לכן, כאשר היה אונס (ליסטים מזוינים), השליח פטור מצד דיני שמירה.

2. חילוק בין לפני תרומה ואחרי תרומה: אם האונס קרה אחרי תרומת הלשכה (אחרי ר"ח ניסן) — השליח נשבע לגזברים, ובני העיר פטורים. מדוע? כי התורם תורם על עתיד ליגבות — כבר הקריבו קרבנות על חשבונם. בני העיר עשו את הנכון — הם שילמו לשומר שכר, שחייב על גניבה ואבידה. אם קרה אונס (שאינו מצוי), אין להם אשמה. אם האונס קרה לפני התרומה — השליח נשבע לאנשי העיר, והם צריכים לשלם שוב, כי עדיין לא תרמו על חשבונם.

3. כאשר ליסטים מחזירים: גם אותו דין — אלו ואלו לשקלים, אי אפשר להשתמש לשנה הבאה. השקלים השניים הולכים לשקלי השנה שעברה.

4. מחלוקת מה נקרא "שקלים ראשונים" ו"שקלים אחרונים":

- יש מי שאומר: "שקלים ראשונים" פירושו השקלים הראשונים שניתנו במקור (כי זה העיקר).

- יש מי שאומר: בדיוק להיפך — "שקלים ראשונים" פירושו השקלים השניים שהגיעו ראשונים לגזברים, כי הראשונים לא היו מגיעים.

הלכה י' — שליח ששוקל על עצמו

לשון הרמב"ם: "הנותן חצי שקל לחבירו לשקול על ידו, והלך ושקל על ידי עצמו" — השליח לקח את השקל ובמקום לתת אותו עבור השולח, נתן אותו לעצמו, כדי שלא ימשכנוהו (שלא יקבל משכון). "אם נתרמה התרומה — מעל השוקל" — השליח עובר על מעילה.

פשט: כאשר השליח גונב את השקל לעצמו, וכבר תרמו את תרומת הלשכה, הוא חייב מעילה (קרן וחומש וקרבן מעילה אם בשוגג).

חידושים:

1. מדוע מעילה? השקל כבר ברשות הקדש כי כבר תרמו על עתיד ליגבות — תרומת הלשכה תורמת על כל השקלים שעוד יבואו. ממילא ההקדש כבר "הוציא" קרבנות על חשבון השקל הזה, אפילו לפני שהגיע פיזית.

2. חידוש גדול — תרומה עושה את זה הקדש: השליח לא גנב מההקדש ישירות — הוא גנב מחברו. אך מכיוון שתרומת הלשכה כבר הקדישה על

מדוע בדרך כלל כאשר אנשים מתים כל שנה מביאים בכל זאת קרבנות מכספם — כי זה כבר כסף ציבור.

2. **נדבה** פירושו כאן: קרבנות עולה שמביאים כאשר המזבח ריק (קיץ המזבח) — עולות נוספות מכסף נדבה.

הלכה י"ג — ליקט מעות לשקלו

לשון הרמב"ם: "נטל מעות בידו ואמר 'אלו לשקלי', או שהתחיל לאסוף ואמר 'הריני מלקט מעות לשקלי' — אפילו ליקט מלא כסף, נותן בהם חצי שקל שהוא חייב, והשאר חולין, שמותר השקלים חולין."

פשוט: כאשר אדם אוסף יחד כסף קטן בהדרגה למחצית השקל שלו, והוא אסף יותר מחצי שקל — רק חצי השקל הולך להקדש, השאר נשאר חולין.

חידושים:

- זה דומה לדין הקודם של מקדיש בטעות — האדם לא ידע בדיוק מתי יש לו מספיק, והכניס יותר מדי. העודף הוא הקדש-טעות.

- **החילוק היסודי בין מותר שקלים למותר חטאת:** אצל חטאת, אם הפריש \$20 והקרבת עולה \$19, אי אפשר להשתמש בדולר לחולין — כי האדם לא יודע כמה עולה קרבן בירושלים, זה **דבר שאין לו קצבה**. אך מחצית השקל הוא **דבר שיש לו קצבה** — סכום קבוע. לכן העודף אינו קדוש — זו טעות פשוטה בחישוב, ומקדיש בטעות בטל.

הלכה על מעות שנמצאו בין תיבה לתיבה

לשון הרמב"ם: "מעות שנמצאו בין תיבה של שקלים ובין תיבה של נדבה — קרוב לשקלים יפלו לשקלים, קרוב לנדבה יפלו לנדבה, מחצה למחצה יפלו לנדבה. וכן בין כל תיבה ותיבה — הולכין אחר הקרוב, ואם מחצה למחצה — לחומרא."

פשוט: כסף שנמצא בין שתי קופות — הולכים אחר הקרוב יותר. בספק שווה הולכים לחומרא — לקדושה החמורה יותר.

חידושים:

1. **מדוע נדבה חמורה יותר משקלים:** נדבה הולכת לעולות שהן כולה לאישים — שורפים לגמרי לגבוה, אין לכהן הנאה מזה. שקלים לעומת זאת הולכים גם לשלמי ציבור וקרבנות אחרים שכהנים אוכלים מהם. לכן: **בכלל נדבה שקלים, ולא בכלל שקלים נדבה** — נדבה היא מדרגה גבוהה יותר של קדושה.

2. **על מה מדברים כאן?** זה מדבר על **שלוש עשרה שופרות בבית המקדש**, לא על שולחן העיר. בשולחן העיר יש רק שתי קופות (שקלים) לשנה זו ושקלים לשנה שעברה), אין קופת נדבה. אך בבית המקדש יש שלוש עשרה קופות למטרות שונות.

3. **דוגמה של בין עצים ולבונה:** אם כסף מונח בין הקופה לקרבן עצים והקופה ללבונה — יפלו ללבונה, כי **לבונה היא עצמה קרבן** (מניחים אותה על לחם הפנים, מנחה, קטורת), אך **עצים אינם עצמם קרבן** — הם משמשים רק לשריפת הבשר. לכן לבונה חמורה יותר.

4. **נקודה על מחצית השקל ונדבה:** מחצית השקל אינה סותרת נדבה — לפעמים מחצית השקל גם הולכת לנדבה (מותר שקלים), ממילא נדבה אינה נגד שקלים.

מעות שנמצאו בהר הבית — דינם חולין

לשון הרמב"ם: "וכל המעות הנמצאות בהר הבית — חולין, שאין הגזבר מוציא מעות מתרומת הלשכה עד שמחללין אותן על הבהמה."

פשוט: כסף שנמצא בהר הבית דינו חולין. הטעם הוא שהגזבר לא מוציא מעות קדושים מתרומת הלשכה להר הבית — הוא מחלל (מעביר) את

לשון הרמב"ם: "נתנו ממעות מעשר שני — יאכל כנגדו בירושלים."

פשוט: מי שנותן מחצית השקל מכסף מעשר שני — יאכל כנגדו בירושלים (כאילו פדיון).

חידושים:

- בניגוד להקדש, שבו הוא מועל, אצל מעשר שני אפשר לתקן זאת על ידי לקיחת מחצית השקל אחרת ואכילה כנגדו בירושלים — זה כאילו פדיון של מעשר שני.

(ב) שביעית

לשון הרמב"ם: "וכן מפירות שביעית..."

פשוט: אצל כסף שביעית — גם אוכלים כנגדו בקדושת שביעית, אין זו מעילה.

חידושים:

- היסוד הוא ששביעית **תופס דמיו** — כאשר מוכרים פירות שביעית, הכסף מקבל קדושת שביעית. גם כאן אין מעילה, אלא צריך להתייחס אליו בקדושת שביעית.

(ג) עיר הנדחת

לשון הרמב"ם: "...מעיר הנדחת — לא עשה כלום."

פשוט: אצל עיר הנדחת לא עשה כלום — הוא צריך לתת שוב מחצית השקל.

חידושים:

- היסוד: כסף מעיר הנדחת **עומד לשריפה**, לכן רואים אותו כאילו כבר נשרף, ואין לו שיעור של מחצית השקל. אפילו שלמעשה ההקדש משתמש בכסף (נפל ובטל ברוב), בכל זאת בדין הוא לא קיים את המצווה — כי המצווה היא **שאתה תיתן משלך**, ומשהו שעומד לשריפה הוא "לא כלום" — זה לא הכסף שלך.

הלכה י"ב — הפריש בטעות (סבר שהוא חייב ונמצא שאינו חייב)

לשון הרמב"ם: "המפריש שקלו וסבר שהוא חייב ונמצא שאינו חייב — לא קדש. הפריש שנים וסבר שחייב שנים ונמצא שאינו חייב אלא אחד: אם בזה אחר זה — האחרון לא קדוש. אם בבת אחת — יפול לנדבה (מותר שקלים)."

פשוט: מי שחושב שהוא חייב במחצית השקל (למשל שכח שכבר נתן, או שאינו יודע שהוא פטור) ומתברר שאינו חייב — לא קדש, כי מקדיש בטעות בטל. אצל הפריש שניים: אם בזה אחר זה — הראשון הולך לחיובו, השני אינו קדוש (מקדיש בטעות). אם בבת אחת — מכיוון שאי אפשר לקבוע איזה הוא ה"נכון", הראשון הולך לשקלים והשני (מספק) נכנס לדין **מותר שקלים** (נדבה).

חידושים:

- **הראב"ד חולק על הרמב"ם** אצל בבת אחת — הוא אומר "לאחת חולין". לא ברור מהי סברת הראב"ד — אולי הוא סובר שאי אפשר לומר ברירה, או אולי לצמצם, אך זה נשאר לא ברור.

הפריש שקלו ומת

לשון הרמב"ם: "הפריש שקלו ומת (לפני שהגיע לגזברות) — יפול לנדבה."

פשוט: אם אחד הפריש את שקלו ומת לפני שהגיע לגזברים — מת פטור ממצוות, גם מקרבנות על כספו. הכסף לא חוזר ליורשים, אלא יפול לנדבה.

חידושים:

1. **חילוק לפני/אחרי גזברים:** לפני שמגיע לגזברים — האדם עדיין יחיד, וכאשר הוא מת הוא פטור. **אחרי שמגיע לגזברים** — זה כבר חלק מהציבור, וציבור אינו מתים — הציבור חי לנצח, לכן אין בעיה. זה מסביר

אך זה לא אומר שאסור בכלל להחזיק כסף בכיס. זה אומר **דרך חול** — לא להיכנס עם חבילה גדולה או כיס כסף באופן חילוני. אך כסף שצריך לקנות קרבנות בוודאי היה מותר להביא.

4. **ראיה מהמשנה בשקלים — סוחרי בהמה בהר הבית:** מוזכרת משנה בשקלים: **"מה שנמצא לפני סוחרי בהמה — מעשר, ובהר הבית — חולין."** זה מראה שאכן היו סוחרי בהמה בהר הבית (או לפחות בקרבת מקום). זה רלוונטי לקושיא הקודמת על תוספות — אם סוחרים הסתובבו שם, ה"רוב חולין" לא כל כך פשוט. אך לפי **טעם הרמב"ם** (שהגזבר מחלל מראש) **זה מתאים מאוד** — כי לפי הרמב"ם בכלל לא צריך ללכת אחר רוב; הדין פשוט שלא יכול להיות כסף הקדש בהר הבית, כי הגזבר כבר חילל אותו קודם.

5. **שתי אפשרויות קריאה במשנה:** נשאר בספק האם "לפני סוחרי בהמה" ו"בהר הבית" הם שתי קטגוריות נפרדות (מעשר אצל סוחרים, חולין בהר הבית), או שסוחרי בהמה היו ממש **בהר הבית עצמו**. זו נקודה שצריכה עוד בירור.

בזה מסתיים פרק ג' מהלכות שקלים.

קדושת המעות על הבהמות לפני שהוא מגיע להר הבית. לכן אי אפשר לחשוש שהכסף שנמצא הוא הקדש שנפל מידי הגזבר.

חידושים:

1. **מנגנון החילול לפי הרמב"ם:** הגזבר עומד ליד פתח הלשכה ועושה עסקה עם סוחרי הבהמות — הוא מחלל את המעות על הבהמות **עוד לפני שהוא יוצא**. ברגע שהוא עוזב את הלשכה, הכסף כבר יצא לחולין, והקדושה כבר על הבהמות. הטעם לכך הוא שהגזבר חושש שיאבד כסף קדוש בדרך, שהיה יוצר בעיה של מעילה, לכן הוא מוודא שלא יסתובבו מעות קדושים בהר הבית.

2. **טעם אחר של תוספות — והקושיא עליו:** תוספות נותן טעם נפרד מדוע מעות שנמצאו בהר הבית הם חולין: אומרים שהכסף כנראה נפל מאחד האנשים שמסתובבים בהר הבית, ורוב האנשים נושאים כסף חולין. על זה נשאלת קושיא: בהר הבית הסתובבו גם **סוחרי בהמות** שמכרו קרבנות, והם בוודאי החזיקו כסף (הן הקדש הן חולין). גם, יהודים שבאו לקנות קרבנות היו צריכים להביא כסף. אז ה"רוב" לא כל כך פשוט.

3. **הענין של "לא יכנס להר הבית במעות":** מוזכר הדין מהמשנה בברכות שלא נכנסים להר הבית "במקלו ובמנעלו ובפונדתו ובאבק שעל רגליו" —

תמלול מלא

הלכות שקלים פרק ג' — קולבון ופרטי דינים בנתינת מחצית השקל

סקירה של פרק ג'

שלישי, אנו לומדים את הרמב"ם הקדוש, את התורה הקדושה, הלכות שקלים, פרק ג'. הנה, נמשיך ללמוד. כבר למדנו את עיקר המצווה, שעמדה בפרק הראשון, וגם מהו שקל. בפרק השני למדנו את הסדר כיצד גובים, ומה עושים בכסף, וכיצד תורמים עבור בית המקדש, כלומר כיצד הגבאי לוקח.

כאן נלמד עוד פרטי דינים של כאשר אחד נותן, פרטי דינים שונים בנתינת מחצית השקל. שני פרטי דינים שאני יודע עליהם, אחד הוא, או אולי יש עוד. אחד, כאשר נותנים יש איזו הלכה שנקראת קלבון או קולבון, קורא לזה הרמב"ם, קולבון, איני יודע בדיוק את המילה. אבל כבר, אחר כך יש עוד כמה מינים, אם אחד נותן עבור שני אנשים או שותפים, שיש בזה הלכות קולבון. ואחר כך יש שורה שלמה של דינים אם אבדו השקלים, מי חייב לתת שוב. ואחר כך יש מה קורה כאשר אדם הפריש כסף למחצית השקל והוא נשאר עם יותר כסף. זה בערך שניים או שלושה נושאים בפרק זה.

הלכה א' — דין קולבון

יסוד הקולבון

אומר הרמב"ם, הלכה א': **"חצי השקלים הכל צריכין להם"**. כל אחד צריך מחצית השקל. אז כאשר מגיע חודש אדר יש ביקוש עצום למחצית השקל, הבנק נעשה ריק. כמו שהבנק נעשה ריק ערב פורים, נעשים הבנקים ריקים, כל החמישונים והעשרונים והעשרים אי אפשר למצוא בבנק. אז בזמן שבית המקדש היה קיים היה קשה למצוא מחצית השקל. ממילא, אז הגבאים, שהשולחנים ישבו והחליפו לאנשים, אנשים יכלו לבוא להביא שקלים גדולים יותר, והוא החזיר להם חבילה של מחצית השקל, ואתה החזרת מחצית השקל עבור תרומת מחצית השקל.

אז מכיוון שיש צורך כזה, **"הכל צריכין להם כדי שיתן כל אחד ואחד חצי שקל שהוא חייב בו"**, מכיוון שכל אחד רוצה את זה בתקופה כדי שיוכל לתת, **"לפיכך"** המחזיר של מחצית השקל עלה, וממילא, **"כל הנותן הולך אצל השולחני"**, כאשר אדם הלך אל השולחני, המחליף, הבנקאי, אל מי שהלך לתת את מחצית השקל, **"ומצורף שקל בשני חציין"**, והוא נותן לו שקל והוא מקבל בחזרה עודף מחצית השקל, שניים. הוא מקבל בחזרה חצי עודף, או שהוא מקבל בחזרה שניים, הוא צריך לתת לו שניים והוא יתן לו... כי למה צריך לתת כל כך? אז מאחר ועכשיו השקל שווה יותר, השולחני היה צריך עכשיו להשיג מחצית השקל, הוא היה צריך לשלם, **יתן לו תוספת על**

השקל, שיתן, נותן הוא עוד תוספת נוספת, נותן הוא עוד כמה שמחצית השקל שווה.

מה כתוב, **תוספת נקרא קלבון**. התוספת היא מטבע קטן שנקרא קלבון, כדי לכסות את העלות הנוספת שעולה להחליף, שהעלות לא תלך מהקדש. כי אפשר לחשוב שהשולחני יוריד את זה אחר כך ממה שעלה לו, אבל אנחנו לא רוצים שלהקדש יהיה שום נזק. הוסיפו קלבון שאנשים צריכים לתת.

קושיא: התוספת של חכמים

זה מעניין, כי למדנו קודם שהחכמים כבר הוסיפו קצת, אז בעצם אולי התוספת של החכמים הייתה כבר אולי מכסה את זה. אבל זה כבר נעשה הדין החדש של מחצית השקל. אם רוצים לכסות, צריך לכסות מהכסף שלו.

סטייה: מוסר השכל מעשי לצדקה

אבל מכאן אפשר לראות אולי הלכה, שאני יודע, הרבה פעמים לאנשים יש טענות שבאים שנוטרים לצדקה, וחלק מהכסף הולך לנהג שלהם. אולי להיפך, אתה צריך עוד לשלם לכסות את הנהג שלהם. נתת כסף לצדקה? כסה את ההוצאות הנוספות. כבר, אני שומע. זה עולה גם עיבוד כרטיס אשראי. אני מתכוון לומר ש-*that's life*. זה הרמב"ם.

שנים שנתנו שקל — שני אנשים שנותנים ביחד

לפיכך, בגלל זה, ברגע שאנחנו מבינים שחייב הקלבון הוא חיוב מעשי שבא כי זה עולה להחליף, **לפיכך, שנים שנתנו שקל השנים**, אם שני אנשים ביחד באים ונותנים שקל שלם, האם צריך לתת להם שני קלבונות? **חייבים בקלבון**. היה קלבון אחד, כך אני מבין. נראה כך, שנותנים חצי שקל, בסדר, אתה צריך להשיג חצי שקל, שלם על זה. מה אם שני אנשים נותנים לעשות ערימה? לא צריך להחליף, אבל עדיין חייבים בקלבון. כן, לא ברור למה, זה לא לפיכך. לפיכך זה עוד דין. ולמה?

דין: למה שני אנשים חייבים בקלבון?

התירוצ הוא, כי הוא אומר ש... כן, אני צריך עכשיו, נראה עוד בפרטים על זה. לא ברור. יכול להיות שהסיבה היא כי אם לא כל אחד היה מצטרף עם שכנו וחוסך שקל. אז השקל היה נעשה קשה למצוא. היה קורה לשקל אותו דבר שחשבו למצוא. בסדר, אני אגבה אז עבור השקל. מה... זה מעניין.

ולפיכך, ברגע שהחכמים כבר עשו את דין הקלבון, כבר נשאר דבר שכבר נשאר כזה רגיל, כבר נשאר דין כזה. לא ברור. אה, בקיצור, זה דין על כל אחד, כל יהודי. אבל הוא צריך לתת קלבון אחד או שניים? אחד, נו. לכאורה אחד, כי זה לא עולה כאן את הנוסף. או אולי לא? **חייבים בקלבון**, כל אחד

אני לא יכול לשאול. אבל חייבין בקלבון מתכוון שהם שניהם מחויבים, כי הקלבון לא חייבין בקלבון. חייבין בקלבון. אבל חייבין בקלבון. בסדר.

הלכה א' (המשך) – נותן שקל על עני

אומר הרמב"ם הלאה, הנותן שקל עליו על עני. הם למדו קודם שעני צריך גם לתת, וכבר אז כאב לנו, נבך, מוציאים אותו את חולצתו. עכשיו אנחנו יודעים שהיהודים הטובים נתנו עבור עצמם ועבור העני. או על שכונו, או על בן עירו, הוא נותן עבור יהודי אחר. אז כך, חינוס אנחנו לוקחים מתנה, אם הוא נותן עבור העני סתם כך, במתנה במקום העני, פטור מן הקלבון, שהרי נתן חצי שקל ומתנה כדי להרבות בשקלים, הוא יוסיף כבר. כמו הפירוש שלך, טוב מאוד.

אבל ואם נתן להם החצי שקל על ידם דרך הלוואה עד שיחזירו לו שתמצא ידם, אבל אם הוא נותן את זה רק בדרך הלוואה, לא בדרך הלוואה. אה, זה כן משמע שואלו. אה, אז הוא כן חייב בקלבון, כי הוא לא נותן נוסף. הוא ייקח את הקלבון גם מההלוואה. כן, בסדר, אבל המילה היא שאתה לא נותן עכשיו נוסף להקדש, אתה נותן הלוואה לחבר שלך. בסדר. אתה בעצם כמו שני אנשים, שנותנים אחד שחייב?

עדיין יש כאן קצת חידוש, כי יכלו לחשוב, הרי הוא עושה כאן טובה, הוא עוזר שהעני יוכל לתת כשאינו לו כסף. אבל הרי... אבל הרי... אבל זה ריבית. זה ריבית זה כבר שיחה בפני עצמה, אני מדבר אפילו... העני לא משלם את הקלבון. כן, כבר.

הלכה א' (המשך) – אחים שלא חלקו / שותפים

אומר הרמב"ם הלאה כך, הלכה כזו, אחים שעדיין לא חלקו מה שנכלו מאביהם. יש מה שלמדנו קודם באתרוג, פשיס לבית. עדיין מונח כסף בקופה, והם עדיין לא חילקו את זה, והם לוקחים שקל מה... מהכסף שמונח בכסף הירושה, או כדי השותפים, שותפים שיש להם קופה או כסף חברה, כסף שעדיין לא חילקו בין שני השותפים.

הלכה ד' (המשך) – שותפים שנותנים מכסף השותפות

דובר 1:

אבל זה שונה משני אנשים, כי קודם דיברנו ששני שותפים עמדו שותפים מה? שני אנשים שנותנים בשותפות. כאן מדברים כשהכסף הוא בשותפות, הם נותנים את הכסף מכסף השותפות. אבל אומר הוא, במה דברים אמורים בשותפים שנתנו ונתנו במעות השותפות, ונשתנה עין המעות. זה לא הכסף... לא ברור לי.

דובר 2:

ומה ההבדל?

דובר 1:

כן. הם שותפים רק בכסף, אין שום דבר יש לכל אחד את הדולר שלו.

דובר 2:

כן, כששני שותפים, כל אחד הכניס אלף דולר לעסק, ועכשיו יש שני אלפים זה עדיין, הוא לוקח מאותה קופה, לוקח עדיין דולר ממנו ודולר ממנו. אבל מדברים כאן כשזה כסף ששייך לחברה, כי זה הכנסה ששניהם עשו ביחד, וההשקעה שלהם, ההשקעה שלהם כבר אינה, ועכשיו יש את הרווחים שהם עשו מהעסק, כלומר הכסף הנוסף שלהם. אברהם, איבי, זה מוסף, זה מוסף, וערבים, אם הם הביאו שניהם כסף נוסף זה מעורבב. אם אין להם פרטות ולא יציאות, אז כלומר אותו דולר שהוא מניח שם. אז כן, ראויים לחייבין בקלבון, כמו שלמדנו קודם כששני אנשים מביאים ביחד. אין להם שותפות אמיתית עדיין.

מחלוקת הראב"ד על שותפים

דובר 1:

רואה הראב"ד, עלה קצת קודם. קודם כבר, הראב"ד חולק על השותפים. הוא לא רואה למה שותפים יהיו פטורים. הראב"ד מסתכל ששותפים כלומר

מהם חייב בקלבון נוסף. יכול להיות שחייבים בקלבון, כל אחד מהם מחויב בקלבון. כי כבר עשו דין קלבון, כבר כל אחד קיבל את הדין. אני לא יודע. הוא לא אומר. לא כבר.

יכול להיות שהמילה היא שזה לא לכתחילה ששני אנשים מביאים ביחד שקל, אלא הלכתחילה שכל אחד יביא בעצמו מחצית. ממילא לא רוצה שהוא ירוויח מהטריק שהוא עשה, ממה שהוא עקף את המערכת. בסדר. כבר, הלאה.

העמקה בסוגיית הקלבון

משהו אני צריך להבין את הסוגיה של הקלבון. יש את היסוד. ראיתי, יש מי שלומדים שהשולחן עצמו צריך להרוויח משהו. זה לא רק ה... כי... מתחיל עם החששות. ממילא, הוא עושה את הקלבונות, עושה, שעלות השולחנות תכוסה על ידי משתמש הקצה, על ידי הנותנים, לא מהקדש. כלומר, עשו שאפילו כשאין את העלות המעשית של... זה בעיקרון נעשה כבר כמו דבר, שצריך לשלם מחצית השקל פלוס קלבון, כך יוצא מדרבנן או עם ה... לא ברור.

הוא מביא פירוש טוב, הוא מביא מרש"י דבר אחד למה נותנים קלבון, כי חשש אולי מחצית השקל לא שלמה, חסר ממנה קצת. אתה יודע, לפעמים יש מטבע שקצת מגורדת, כדי ל... יש גדר כזה כדי לא להיכשל ולתת פחות. נותנים בנוסף את הקלבון, או לכסות את עלות השולחני. כבר.

הלכה א' (המשך) – פטורים מקלבון

נשים ועבדים

אומרת ההלכה הלאה, "כל מי שאינו חייב בשקלים", למדנו קודם שיש את אלה שאינם מחויבים בשקלים, אבל אם הם נותנים זה דבר טוב, "כגון נשים ועבדים", אז מאחר... לא, אם זה לא שקל, אם זה לא עלה בפועל להחליף אותם, ואנחנו פטורים, וזה לא עלה, אז "פטורים מן הקלבון".

כלומר כך: ברגע שאישה לוקחת על עצמה את החיוב, היא צריכה לתת מחצית השקל שלמה. אז אם זה עולה כסף להחליף, אתה צריך לכסות גם את העלות. אבל אם זה שני דברים, אחד אתה לא מחויב, ושניים, ואז זה לא עולה להקדש להחליף, אז אתה פטור מן הקלבון. זה גם נותן את ההסבר להלכה הקודמת, שברגע שאתה כן מחויב כבר עשו את החיוב לכל אחד.

איש שנתן על אשתו

"וכן אם היו אחד חייב ואחד פטור, ונתן החייב על הפטור, כגון איש", אדם נתן שקל עבור עצמו ועבור אשתו, אז "פטור מן הקלבון", כי מחלק אשתו הוא לא מחויב. אז מה מספיק שהוא נותן רק קלבון עבור צידו, עבור חציו? כך הייתי לומד את זה, פטור מהקלבון הנוסף.

כהנים

"וכן הכהנים", למדנו קודם שעל הכהנים מקילים יותר כי הכהנים סברו שהם לא מחויבים במחצית השקל, "פטורים מן הקלבון", פטורים מהתוספת. אותו דבר "השוקל על יד הכהן", מי שנותן שקל במקום הכהן, מי שנותן כדי לזכות את הכהן, "פטור מן הקלבון".

דיון: פטור לגמרי או רק מהשני?

אולי המילה היא אחרת. אתה נותן כבר שקל שלם נוסף. אתה נותן עבור מי שפטור. אם הוא פטור, תראה, עבורי אני צריך לתת חצי שקל. נתתי לך לא רק קלבון, אלא שלם. בסדר, ואני אומר כבר שזה עבור שני גם, אבל... אז לא חייב קלבון גם לא עבור חציו. אבל אז כתוב שעבור האישה אתה לא נותן מחצית השקל מלאה. אם זה היה עם מחצית השקל, זה צריך להיות מחצית השקל מלאה. לא כתוב פטור מן הקלבון השני. נראה שזה פטור לגמרי.

אבל זה מסתובב הלאה. ה"שנים שנתנו שקל על שנים חייבים בקלבון", יש מי שלמדו חייבים, כל אחד מהם חייב בקלבון. הם היו צריכים לתת בסך הכל עוד שני קלבונות. אז לפי אותו פירוש, יהיה כאן חייב בקלבון, מתכוונים רק שהם חייבים קלבון אחד. וזה מה שאני יודע, אולי עכשיו היום. זה תלוי בזה איך לומדים את הקודמת והבאה. אם כתוב אחד זה אחד, אבל

זה יכול אבל להיות יותר מה... יותר זה כן יכול להיות, כן.

דובר 2:

אבל זה תלוי בשער של כמה עולה העודף?

תרגום לעברית

דובר 1:

לא, מסתבר שפעם היה גדול יותר. כלומר, אם השקל נעשה יותר משני דינרים, כמו שלמדנו קודם שהשקל יכול להיות כמו ארבעה דינרים, צריך הקלבון להיות פי שניים. לפי שערי החליפין.

מה עושים עם הקלבונות

דובר 1:

טוב. והקלבונות, אומר הרמב"ם, והקלבונות אינו כשקלים. הקלבונות לא נכנסים לקופות של השקלים, לקופה. מניחין אותם השולחנים בפני עצמם. השולחנים מניחים אותם בצד, עד שיצטרכו מן ההקדש, עד שיצטרכו לזה מן ההקדש.

דיון: מה עושים עם הקלבונות?

דובר 2:

ועל מה משתמשים בזה?

דובר 1:

אה, יש מחלוקת של... יש הרבה שיטות על מה משתמשים בקלבונות. זה עוד מעניין, כי קודם משמע היה שהשתמשו בזה עבור החליפין.

דובר 2:

מה זה אומר השולחני...

דובר 1:

לא, הוא לא מרוויח בעצמו השולחני. כך זה נראה כאן. והשולחני לא מקבל שכר על עבודתו. אחר כך נראה עבור מי משלמים.

דובר 2:

אולי הוא מקבל שכר בצד. אני לא יודע. בעיה יכולה להיות שהוא מקבל מספר. זה לא שהוא מקבל מספר לפי כמה שקלים הוא הביא.

דובר 1:

אז בירושלמי, במסכת שקלים אין בבלי, יש רק ירושלמי. על זה, אגב, אין רי"ף. הרמב"ם כאן, בניגוד לרגיל שהרמב"ם ביסס את ספרו הרבה על הרי"ף, הרמב"ם כאן פסק ישירות מהירושלמי.

על כל פנים, הוא מביא כאן למטה הרבה שיטות מה פירושו מצטרכין מן ההקדש, מה ההקדש עושה עם הקלבונות. רבי מאיר אומר שבסוף זה נכנס לתרומת הלשכה. אבל בצד, כן, כי כתוב שלא הכניסו אותם ביחד. רבי אלעזר אומר שעשו מזה קרבן נדבות כשהיו מעט קרבנות. רבי שמעון בן עזאי אומר שעשו מזה — כתוב בהלכה שכיסו את המזבח עם קדשי הקדשים בשכבות של זהב. אה, וכן עזאי אומר הדבר שהכסף הלך לשולחנים לכסות את ההוצאות שלהם.

בקיזור, יש כאן כמה וכמה מהלכים, וזה לא ברור. הוא אומר שר' חיים קנייבסקי טוען שהרמב"ם לא פוסק, כי אולי אין מחלוקת, אולי תלוי בשנה שחסר יותר לכך, משתמשים בזה לכך. זה לא שיש דין כזה שחייבים לתת לאחד מהדברים. זה הרי הכל כסף. כל אחד יודע שכסף, אין הבדל איזה כסף, כל הכסף הוא אותו דבר, נכון? אם מרוויחים כסף כאן, הולך לשם. אין קביעה מה משתמשים למה באמת.

הלכה ז' - ח' — אחריות השקלים: מי נושא באחריות כשהשקלים אובדים

דובר 1:

טוב, אומר הרמב"ם כך, כאן מתחילה שאלה, שנעשית פעולה כה גדולה שמביאים מכל מקום כסף לירושלים, נעשים גם דברים שהכסף אובד. מתי האדם חייב לתת שוב מחצית השקל? ומתי זו בעיה של הגזבר?

תמיד כמו שני נפרדים, אפילו אם הם לקחו מכסף השותפות. בגלל זה הוא גורס "האחין השותפין", שאז זה ממש כסף מעורב, כן.

הלכה ה' — אחים שותפים שהתחלקו חלקית

דובר 1:

כבר, אומר הרמב"ם הלאה, הלכה ה': האחין השותפין שהיו להם בהמה וכספים, אחים או שותפים שהיו להם ביחד בהמה, הם היו שותפים בבהמה, והם היו ביחד שותפים בכסף, וחלקו בכספים, הם חילקו את הכסף, ועכשיו הם מביאים שקל אחד, אבל השקל האחד הוא עבור שניהם, והכסף כבר בעצם מחולק, חייבין בקלבון, הם מחויבים בקלבון, אף על פי שלא חלקו בהמה, אפילו אם הם עדיין שותפים בבהמה. כי למעשה בכסף הם כבר נפרדים, כלומר כמו שני אנשים נותנים ביחד שקל, שאז כן חייב בקלבון.

אבל חלקו בהמה ולא חלקו הכספים, פטורין מן הקלבון עד שיחלקו הכספים. ואין אומרים הואיל והן עומדין לחלוקה, לא אומרים שמאחר והם כבר התחילו להתחלק, ובבהמות הם כבר עברו וכבר חילקו, זה רק חסר מעשה, אבל אנחנו רואים את זה כאילו הם כבר התחלקו. לא, הם עדיין לגמרי ביחד.

הלכה ו' — מי שנותן שקל שלם ולוקח בחזרה עודף

דובר 1:

אומר הרמב"ם הלאה כך: הנותן שקל להקדש כדי שיחשב לו מחצית השקל שחייב בה, ויטול מחצית שקל מן המעות הנקבות מן החצאין, אחד נותן שקל להקדש, הוא נותן שקל שלם והוא לוקח בחזרה עודף, הוא נותן שקל והוא מבקש בחזרה עודף חצי שקל, חייב שתי קלבונות, אז הוא צריך שני קלבונות: קלבון אחד לכסות את חצי השקל שהוא נותן, וקלבון אחד לכסות עבור חצי השקל שהוא מקבל בחזרה. כי כל שקל עולה כסף לשולחני או להקדש להחליף, כי אתה עושה שהשקל הוא עכשיו, כמו ששוחחנו, דבר יקר, זה עולה כסף. אז זה עולה כאן כסף להקדש להחזיר לו עודף. אז צריך לתת לו פעם אחת כי השולחני מחליף את זה עבורו למחצית השקל, ואחת כי הוא מקבל בחזרה מחצית השקל.

דיון: למה שני קלבונות?

דובר 2:

כן, שלא היה השקל כולו לשקלים. כמו שאתה אומר, כל אחד נותן שקל.

דובר 1:

אה, נותן שקל, מחצית השקל עולה קודם כל, הוא צריך לקנות את מחצית השקל ולתת אותו. עכשיו הוא רוצה לקנות עוד מחצית השקל שהוא לוקח לעצמו. משני הצדדים הוא קונה, אם משניהם הוא צריך לשלם עבור העודף שהוא נותן ועבור העודף שנשאר אצלו.

דובר 2:

מה זה אומר קלבון?

דובר 1:

אה, כמה הוא הקלבון? עבור הקלבון אין מטבע. קלבון הוא השם לאיזה מין דבר כזה.

שיעור הקלבון

דובר 1:

אומר הרמב"ם, כמה הוא שיעור הקלבון? בזמן שהיה נוטה ממחצית לשקל שני דינרים, היה הקלבון חצי מעה שהיא אחד משנים עשר בדינר. מטבע קטן. ומעולם לא נתנו קלבון פחות מזה. אבל אף פעם לא פחות מזה. זה פחות מאחד וארבעה ועשרים, כן? יכול להיות לפעמים יותר מזה.

דובר 2:

אז מה זה כמו 7% על משהו?

דובר 1:

אם **אחר שנתרמה התרומה** — **נשבע השליח לגזבריו, ובני העיר פטורים**. למה? למה? **שהתורם**, מי שתורם שם בבית המקדש, מי שלוקח מהכסף שמונח בלשכה, תרומה למדנו קודם שהוא תורם עבור... הוא לוקח את הכסף לקרבנות, אז **תורם על הגבוי ועל העתיד ליגבות**, פשוט שכבר למעשה לקחו קרבנות על חשבון הכסף שמונח ביד השליח. **וברשות הקדש הן, ובני העיר מה היה להן לעשות?** בני העיר פטורים כי **הרי לא מסרום אלא לשומר שכר שהוא חייב בגניבה ואבידה, אבל האונס אינו מצוי**.

פירוש כך: כשנותנים לשומר חנם, הרי בני העיר חסכו כסף, ובמקרה כזה הם לקחו את הסיכון, צריכים הם למסור שוב את הכסף. אבל האנשים כאן עשו את הדבר הנכון, הם שילמו כסף נוסף לשומר. והשומר, אם היתה גניבה ואבידה שקורה, היה חייב, והם היו בטוחים. אבל מה, הפעם קרה משהו שקורה לעיתים רחוקות, אונס. תמיד משהו אונס ואינו מצוי, הם עשו את הדבר הנכון, ולמעשה כבר תרמו על חשבונם, כבר נתנו קרבנות על חשבון על הגבוי, הם פטורים, רק הם צריכים לעשות שבוועה.

אבל כשאבדו קודם שנתרמה התרומה, עוד לפני ראש חודש ניסן, אז עדיין **ברשות בני העיר**, עדיין לא הורידו שום קרבנות עבורם. אז מה, **השליח נשבע לאנשי העיר, והן משלמין**, הם צריכים לשלם שוב את מחצית השקל.

כשהליסטים מחזירים את הכסף

מה קורה במקרה כזה שוב? **נשבע וגבו שקלים שנית**, הם נתנו שוב מחצית השקל, **ואחר כך החזירו הליסטים**, ואחר כך באו הליסטים והחזירו את הכסף. אז גם אותו דין, **אלו ואלו שקלים, ואין עולין להם לשנה אחרת**, אי אפשר להשתמש בזה לשנה הבאה. נראה שהדין שצריך לתת כל שנה, אי אפשר לתת לשנה הבאה, אפשר לתת לשנה הקודמת שעדיין נשארו חייבים, אבל אי אפשר לתת לשנה הבאה. **והשניים יפלו לשקלי השנה שעברה**, לקופה שבה מניחים את שקלי השנה שעברה, ובפרק המאוחר יותר נלמד מה עושים עם הקופה של שקלי השנה שעברה.

מחלוקת בפירוש "שקלים ראשונים" ו"שקלים אחרונים"

אומר הוא, הרמב"ם, מה פירוש השקלים הראשונים ושקלים אחרונים? אומר הוא, **יש מי שאומר שהשקלים הראשונים שיפלו לשקלי השנה הן שקלים שנגבו בתחילה**. מה שנתנו במקור, והשניים הם השניים. סברתם היא שזה העיקר, זה נתנו בפעם הראשונה. **יש מי שאומר** בדיוק להיפך, **שקלים הראשונים זה השקלים שהגיעו ליד הגזבר תחילה** פירושו השקלים השניים, שהם עכשיו הפרישו, כי הקודמים היו מגיעים.

הלכה י' — הנותן מחצית השקל לחבירו ושקלו על ידי עצמו

הנותן חצי שקל לחבירו, אחד נותן לחבירו, שיהיה שלווח, להוליכו לשולחני לגבאי, את מחצית השקל, **לשקול אותו על ידו בשמו** לתת במקומו. והלך, האדם הלך ושקלו על ידי עצמו, הוא נתן אותו לעצמו. למה? למה הוא עשה זאת **כדי שלא ימשכנוהו אותו? כדי...** למדנו קודם שכופים על מחצית השקל, לוקחים משכון, לוקחים מהאדם דברים בעלי ערך, עבדו לוקחים כדי שישלם את מחצית השקל, הוא מקבל בחזרה את המשכון. מה ההלכה? כן.

דיון: מתי השקל נעשה הקדש?

דובר 1: אז כך, ההלכה היא כך, **אם נתרמה התרומה**, אם כאשר... האדם שנתן, הראשון, המשלח, כבר תרם, הוא אמר שזה יהיה מחצית השקל?

דובר 2: לא, נתרמה פירושו לא תרומת הלשכה?

דובר 1: כי תמיד זה כבר טוב. כן, כן. אוקיי. אבל מתי? מדברים כאן ממילא באופן שהראשון עדיין לא עשה אותו למחצית השקל, כי אולי אם כן לא היה עוזר מעשה השני. מעשה השני מה? כתוב כבר כך, אם הראשון כבר אמר שזה יהיה מחצית השקל שלי, לא עוזר מה שהשני עושה. אז השני עדיין חייב במחצית השקל. זה היה אומר מחצית השקל של האדם הראשון. הוא באמת עדיין חייב, זו בעיה שנייה. הוא עדיין נפטר מעניין המשכון. הגבאי לא יודע, כן. אוקיי.

אומר הרמב"ם כך, **מי שאבד שקלו**, אדם... הוא החזיק אצלו בבית קופה לאסוף למחצית השקל, **חייב באחריותו עד שימסרנו לגזבר**. עד שלא מסר אותו לגבאי של הקדש, לשולחני, הוא חייב באחריות. לא אומרים שהיה אונס. אונס לא עוזר על זה.

אבל מה קורה במקרה כזה? מסרו כבר את השקל לשליח לשלוח לירושלים. **בני העיר ששלחו שקליהם ביד שליח**, הם שלחו שליח עם כסף לשאת לבית המקדש, ללשכה, **ונגנבו או אבדו**, בדרך הכסף נגנב או אבד. תלוי כך: **אם שומר חנם הוא**, שומר חנם הרי פטור בגניבה ואבידה, **הרי זה נשבע להם**, צריך הוא להישבע לבני העיר שהיה אונס, שהיה גניבה ואבידה, **ונפטר**, והוא נפטר, **כדין כל שומרי חנם**. ומאחר שהוא פטור, צריכים הם לתת שוב, כי עדיין לא הגיע לגזבר. השליח אינו גזבר, זה הדבר.

דובר 2:

אה, שליח. שליח הוא רק שליח של האנשים. הוא עובד עבורם.

דובר 1:

כן, אם לא היה פטור. והן חוזרין ונותנין שקלים פעם שניה, שוב.

תקנת חכמים: אין הקדש יוצא בלא שבוועה

דובר 1:

ואם אמרו אנשי העיר... מה קורה שאנשי העיר, הם לא מרוויחים כלום משבוועתו, כי הוא צריך לתת בכל מקרה. אז אם אנשי העיר, יש פחד משבוועה, ששבועה אינה דבר שמחפשים לעשות. אז אומרים אנשי העיר, אנחנו נשלם בכל מקרה, אנחנו לא רוצים שהוא ישבע. בדרך כלל, אדם יכול למחול לחבירו על השבוועה, אבל כאן מדובר שהשבועה להקדש, לוודא שלא מעל בהקדש. אז אם הם אומרים **הוי אן עניו שם**, אנחנו נשלם בכל מקרה, לא רוצים שהוא יצטרך להישבע. אנחנו מאמינים לו. **אין שומעין להם**. לא מאמינים לו. למה? **תקנת חכמים היא שאין הקדש יוצא בלא שבוועה**. כשמדובר בכסף הקדש, יש צד שהוא לקח אותו, הם מאמינים לו באמת, אבל יש דין שהקדש לעולם לא מאמין. הקדש צריך להיות תמיד מאוד קפדני בזה, **ואין הקדש יוצא בלא שבוועה** הוא צריך בכל מקרה להישבע.

נמצאו השקלים הראשונים

דובר 1:

מה קורה במקרה כזה? **נמצאו השקלים הראשונים**, אחרי שכבר נשבע, והם כבר נתנו כסף חדש. נמצאו את השקלים המקוריים, כבר לא אצל שליח. מה קורה? **אלו ואלו שקלים**. לא אומרים שהשקלים השניים נתנו בטעות. פעם אחת שנתנו אותם להקדש כבר נתנו. **ואין עולין להם לשנה אחרת**. לא שהם יכולים לומר תחזיק לשנה הבאה, זה לא הולך. **ואין עולין להם לשנה אחרת**. אלא? **בראשונים**, זה הכסף החדש, הכסף החדש,

הלכה ט' (המשך) — שליח שנגנבו ממנו השקלים

נמצאו השקלים הראשונים, אחרי שכבר נשבע והם כבר נתנו כסף חדש, נמצאו את השקלים המקוריים, כבר לא אצל שליח. מה קורה? אז, **אלו ואלו שקלים**, לא אומרים שהשקלים השניים נתנו בטעות. לא? פעם אחת שנתנו אותם להקדש כבר נתנו. **ואין עולין להם לשנה אחרת**. לא שהם יכולים לומר, תחזיק לשנה הבאה, זה לא הולך. **ואין עולין להם לשנה אחרת**. אלא? הכסף החדש הוא שקלים. והכסף שמצאנו, שהיה אבוד שמצאנו, **והראשונים יפלו לשקלי השנה**. האחרונים פירושו הישנים? לא ברור. היינו רואים, אה, הרמב"ם לא יודע מה פירוש שקלים ראשונים. **והאחרונים יפלו לשקלי השנה שעברה**. בכל מקרה, אחד מהם הולך להיות, אחד הולך לשנה שעברה. לשנה הבאה אי אפשר, אבל לשנה שעברה למדנו שאפשר לשלם לשנה שעברה אם לא שילמו.

ההבדל בין שומר שכר ושומר חנם

מה עם שומר שכר? מה קורה ששומר שכר חייב בגניבה ואבידה? **שלחו את שקליהם ביד שומר שכר, שהרי הוא חייב בגניבה ואבידה**. ואבדו ממנו באונס, אבל עדיין, כשאונס הוא כן פטור, כגון שלקחום ליסטים מזוינין שהוא פטור, אז כך, רואין.

חידוש: תרומת הלשכה עושה את השקל הקדש

אז כך, **אם נתרמה התרומה**, אם כבר... למדנו קודם שאחר כך לוקחים, לא אחר כך, שלוקחים בלשכה לוקחים מהקופות וקונים בזה קרבנות, כי זה הולך עוד לפני גביית מחצית השקל בערים הרחוקות. אז התשובה היא, אם כשהדבר קורה כבר תרמו, כבר הורידו כסף לקרבנות בשם כל ישראל, אז **מעל השוקל**, שהשליח שעשה את מעשה הגניבה... לא השליח, השליח, אה, סליחה, הגנב. כן, הגנב. מלבד שעשה עוולה לחברו, הוא עבר על מעילה. והוא צריך לעשות את דיני המעילה, שהוא צריך לשלם להקדש, ואם היה בשוגג צריך לשלם קרן וחומש, ועם קרבן מעילה.

למה? איך המעילה? והתשובה היא כך, **שזה השקל ברשות הקדש הוא**. השקל כבר ברשות הקדש, כי כבר, כנגד השקל כבר הורידו **שכבר תרמו על העתיד ליגבות**, כי רשות הקדש, הלשכה, כבר הוציאה כסף, כבר הוציאה את השקל עוד לפני שהגיע בכלל. אז פשוט שהשקל כבר היה, כבר חייבים, השקל כבר... חייב מהקדוש. לא חייב. התרומה על עתיד היא דבר אמיתי, זה לא איזו סגולה בשעת ישראל.

דיון: איך עובדת תרומה על עתיד ליגבות?

דובר 2: אבל עתיד לגבות פירושו וכבר הפריש לכאורה. ממילא השקל כבר היה שקל שהקדש כבר השתמש בו בכיכול. הם השתמשו בשקל אחר, לא שום הקדור, גם לא. הם לא נשארו חייבים, כי תרומה פירושה שלוקחים חלק מהלשכה ומניחים אותו לקרבנות. עכשיו צריך להתחיל מחדש.

דובר 1: מעלים את הכסף שהוצאו עבורך, כאילו הביאו קרבן תמיד בשם כל ישראל, ובזה היה מונח השקל שלך. עכשיו צריך... זה היה מונח, נכון. זה כאילו מונח, כי התרומה היא כאילו לוקחים חתיכה, וזה כנגד כל החתיכות האחרות שמונחות גם שם. כשהאחר משלם יוצא... זה לא שיחסר משהו, כי התרומה היתה, הם לא נשארו חייבים שום דבר בתרומה. אין הבדל במציאות אם כבר תרמו או לא. אבל בארץ ההלכתית של... שמחצית השקל כבר היתה הקדש. אז זה נעשה קדוש.

נראה, זה מעניין, אז זה נקרא מעילה, הוא יצטרך לדון במעילה, הוא יצטרך להביא קרבן מעילה. נראה כאן חידוש חדש שלא ידענו עד עכשיו, שהתרומה עושה אותו קודש. זה מעניין. או, קודם למדנו זאת נפל ליד הגזבר, רמות אחרות. מבין אתה כך? מתי זה נעשה קודש לעניין שזה כבר נקרא כסף של קודש זה כשמסרו אותו לגבאי. אבל כאן התשובה של... לא, קודם זה הגבאי. לכאורה, כשהוא קיים מצוות מחצית השקל, פשוט שהכסף נעשה בשמו, זה נעשה כסף קודש. נראה שהוא מקיים אולי מיד כשהוא מפריש. מיד נראה זאת. לא, נראה מיד בעמוד הבא שמוסיף אם הפריש יותר מדי, זה נשאר חולין. כאילו זה פירושו מוסר שקלים.

יכול להיות ש... יכול להיות שזה דין במעילה. מעילה היא רק דבר שכבר הביאו קרבן, או דבר שכבר ראוי להיות קרבן. זה לא כל דבר שיש בו מעילה. אחד לא עושה זאת ישירות. האם זה נחשב למעילה. האם יש מעילה? יש שאלה. נראה משהו שאולי יש כאן חידוש אחר. יש כאן חידוש שעדיין לא הגיע. כלומר, האחר גנב מחברו, הוא לא גנב מההקדש החוצה. אבל מאחר שכבר תרמו, התרומה הקדישה. אבל אחרת, אם הוא נותן כן, אולי כן זה נעשה הקדש כשזה מגיע לגזבר. I'm not sure. מבין אתה? אני לא יודע את הבסיס...

אומרים כך, ברגע שהחבר לקח מחצית השקל והוא אמר שזה יהיה מחצית השקל והוא מסר לו, ובבית המקדש באותו זמן כבר הקריבו קרבן. ועל חשבון מי הקריבו קרבן? בין כל כלל ישראל הקריבו גם עבור היהודי הראשון, עבור ראובן. וכשמעונו גנב אותו, הוא גנב מההקדש, כי הקדש כבר בכיכול הוציא על חשבון השקל הזה. הוא מעל בהקדש.

כן, אני אגיד לך בדיוק, המילה "הוציא" גורמת לזה להישמע מצחיק. הייתי אומר, זה כבר נעשה קדוש, כי קדוש זה נעשה בשעת התרומה. כאן יש חידוש שזה נעשה אפילו על העומד לבוא, לא רק על מה שכבר כאן. זה נעשה כבר... אבל נראה ש... כך אני חושב, שהלשכה, משהו נראה שכל מה שמונח בלשכה לפני התרומה עדיין לא ממש הקדש. כלומר, לוקחים את זה

ביחד, לא יודעים בדיוק. מבין אתה מה אני אומר? יש לי את הצליל. אולי אני לא בטוח, אבל אולי יש אחרים... לא, לא, לא. אני לא... אני לא קיים לא עכשיו. מנהיג טוב. מי קורא לי?

ביאור הרמב"ם: ההנאה של מעילה**תרגום לעברית**

נראה שהתרומה עושה משהו. אז ממילא יוצא שאתה גונב כבר מדבר שכבר הוא הקדש. **ונמצא זה הציל את עצמו בממון ההקדש ונהנה בזה השקל**. מה פירוש הדבר? הרמב"ם מסביר, ופשוט במשניות הוא מביא, שעצם מצוות מחצית השקל עצמה היא רק מצווה, ומצווה אין בה הנאה. אבל זה שהוא חסך שלא ימשכנו אותו, שלא ייקחו דברים מביתו, זו בוודאי הנאה. וזו המעילה. זה כאילו כבר תרמו.

הלכה י' (המשך) – גזול מחצית השקל מחברו

דברי הרמב"ם: וכן הגזול את חברו מחצית שקלו ושקלו – יצא, וחייב לשלם לבעלים שנים, או להוסיף חומש.

חברו לא צריך להביא שוב מחצית השקל, כי הוא כבר נתן. הוא השתמש בכסף שכבר הוא מחצית השקל. משתי סיבות זה כבר מחצית השקל: כי החבר כבר תרם, וכי הלשכה כבר תרמה על חשבון השקל הזה. אז זה עושה אותו קודש. הוא מעל בכך שחסך את המשכנין אותו.

"ואם לא נתרמה התרומה", אבל אם עדיין לא, הלשכה עדיין לא תרמה, זה עדיין לפני כן, "לא מעל", כי זה עדיין לא לגמרי הקדש. זה בכלל לא.

למה לא לגמרי? כי אתה פוסק שזה ניתן מהקדש? לא, אתה אומר שזה ניתן נעשה רק בתרומה. כך נראה לנו בהלכה. אני לא יודע, יש הלכות אחרות שיש סתירה לזה?

כי תראה מה הוא אומר: "וחייב ליתן לחברו חצי שקל". אתה צריך להחזיר לו, זה גנוב. השאלה היא הלאה, ממי גנבת? אם גנבת מהקדש, אתה מועל. אם גנבת מחברך, תשלם חצי שקל לחברך.

אתה רואה איפשהו שרואים שבשעת הפרשה זה כבר נעשה הקדש? כל עניני הקדש, ברגע שהקדישו, "אמירתו לגבוה מסורה להדיוט". אבל ההקדש... אולי ההקדש הוא... כן, אני לא יודע. אולי... ניסיתי להבין. אולי זה לא נקרא הקדש כי אתה עדיין צריך לתת? אני לא יודע.

קשר להלכה הקודמת של שליח

בהלכה הקודמת מדובר, עם השומר חנם ועם השומר שכר, כן, כל השיחה. שם חשבתי שזו רק שאלה של אחריות, אבל אין דרך, כן? אם זה היה מיד הקדש, כן, למשל, אוקיי, עדיין יכול להיות שיש לו אחריות על ההקדש, אולי יש דבר כזה. בהלכה הקודמת, הלכה ט', אני מתכוון. אני לא יודע, לא ברור זה.

וכן, אומר הרמב"ם, **וכן הגזול את חברו מחצית שקלו, חצי שקל, ושקלו**, סתם גנב, אחד הוא סתם גנב והוא לקח מחצית השקל של אותו אדם והוא נתן את זה בשבילו, **יצא**, שהגזול יצא את מצוות מחצית השקל, כי הוא זה שלמעשה מסר את זה לגבאים, נראה, **וחייב לשלם לבעלים שנים**, וצריך הוא להחזיר לבעלים, צריך הוא לשלם כמו דין גנב, הוא צריך לשלם כפל, **או להוסיף חומש**, או אם הוא גזול והוא כפר, אז משלמים קרן וחומש. כאן הוא נקרא רק גנב.

כן, זה היה הלכות גזילה מחברו. כן, זה לא מעילה מהקדש? לא, בוודאי לא. הוא סתם גנב מהחבר. הוא סתם גנב מהחבר.

קושיה: למה הוא יוצא? מצוה הבאה בעבירה

אבל יש שאלה, יש שאלה אחרת. כלומר, לכאורה זה כמו מצוה הבאה בעבירה, משהו כזה, הקב"ה שונא גזל בעולה. למה לא אומרים שלא יצא בכלל? זה לא הכסף שלך.

משתי סיבות אני רוצה לשאול למה יוצאים בכלל. קודם כל, זו מצוה הבאה בעבירה, הרי למדנו הלכות לולב, יש כל מיני מצוות שלא יוצאים כך. שנית אני רוצה לשאול, מה זה אומר שלא נתת את הכסף שלך?

והקודם, המשלח, צריך אכן להביא שוב. הוא אומר תירוצו, מצוות לאו ליהנות ניתנו.

אוקיי, אני חושב שהקושיה של מצוה הבאה בעבירה נוכל להבהיר מאוחר יותר, כמו שכתוב כשעשו עבירות אחרות, נתנו מחצית השקל מכסף שכבר הקדש, או מעיר הנדחת, בואו נראה שם. אוקיי, אמת.

מסקנה: המשלח צריך להביא שוב

בכלל, כאן כן משמע שהמשלח צריך להביא שוב, כי לא היה שומר שכן שהיתה גניבה. ועם כל זאת, השליח מועיל. אוקיי. י"א? כן.

הלכה י"א — נתנו מן ההקדש

כן, אז יוצא לי אולי... בואו נראה אכן שם את ההלכה ונחשוב על... בסוף, נכון? סוף ההלכה. אוקיי. י"א.

דברי הרמב"ם: הנותן מחצית השקל מן ההקדש.

כסף שהוא כבר הקדש. הוא הקדש כסף ל, נניח, להביא קרבן או לכל הקדש. והוא הלך והוא נתן מזה מחצית השקל. אז פשוט שהוא גנב מהקדש, כי הוא היה צריך עכשיו לתת מחצית השקל משלו. הוא הלך והוא לקח מכסף ההקדש מחצית השקל, ונתרמה התרומה, כבר תרמו תרומה. אז שוב אותה הלכה, כשיספק ממנו.

למה "כשיספק ממנו"?

מה פירוש כשיספק ממנו? כשהולכים להביא קרבן, וההקדש הולך להביא קרבן. מה חייב במעילה הולך הוא להיות חייב במעילה, כי... כי הוא השתמש בכסף הקדש להשתחרר מעניין המשכון, כמו קודם.

מעניין, למה חסר עוד המילה שיספק ממנו? למה לא מספיק נתרמה התרומה עצמה? נתרמה התרומה אומרת שאז הכסף שתרמת נעשה מחצית השקל. אז הוא מביא, כל עוד זה רק כסף שהוא חלק הקדש, יש אולי חלק, אבל זה לא נקרא מעילה, זה מונח הרי הכסף, זה מונח הרי הכסף בלשכה. או אפילו אחרי התרומה קנו קרבן, לקחו את זה ממה שהיה יכול להיות הקדש אחר כלשהו, ועכשיו נעשה מחצית השקל בהמה. אז עכשיו הוא מעל.

הערה על מצוה הבאה בעבירה

אה, רואה את ההערה העליונה, מדברים על מצוה הבאה בעבירה. כן כן, ראיתי משם, אבל הוא לא ענה על הקושיה שלי. זה לא ברור. כן כן. הלאה. אהה.

הלכה י"א (המשך) — נתנו ממעות מעשר שני

דברי הרמב"ם: נתנו ממעות מעשר שני.

מה קורה שאדם לקח מכסף שיש לו ממעשר שני שהוא תרם? כסף מעשר שני אוכלים בירושלים, והוא לקח מזה קצת להקדש, למחצית השקל. על זה כן יש עצה, על זה הוא לא מועיל, אלא אפשר לתקן. **יאכל כנגדו בירושלים**, הוא ייקח מחצית השקל אחרת, הוא יחזיר כביכול למעשר שני. אפשר עוד לפדות מעשר שני, אז זה כאילו הפדיון. כן. אפשר עוד לתקן.

הלכה י"א (המשך) — מדמי שביעית

זה אותו דבר עם מעשר שביעית, אותו דבר, אם לקח מכסף שקדוש בקדושת שביעית, כסף למשל... מה כסף מספיקי שביעית או דבר כזה. הוא אומר, קנו בזה פירות שביעית, והכסף מקבל את הקדושה. שביעית תופס דמיו. אז גם אותו דבר, אין על זה מעילה,

הלכה י"א (המשך) — מפרש ממעות שביעית ועיר הנדחת

אבל מה אז? הוא עכשיו חייב לשביעית, הוא לקח מכסף של שביעית. יכול הוא להמשיך להחליף, כן? **"יאכל כנגדו בקדושת שביעית"**, אותו סכום שהוציא למחצית השקל, ולאכול את זה כמו לפדות בחזרה, להשלים בחזרה לשביעית שלקחו משביעית.

אבל **היו של עיר הנדחת**, אם לקח כסף מעיר הנדחת ונתן מחצית השקל, לא עשה כלום, לא עשה כלום. הוא עדיין לא נתן מחצית השקל, הוא צריך להשלים מחצית השקל.

אלא מאי, פירוש, אמנם כשנתן את זה היה באופן עבירה, אבל ההקדש למעשה זכה. פירוש, כאן מדברים גם, אם נתרמה התרומה יהיה אכן לכאורה הבעיה. אתה שואל כך, אם נתרמה התרומה הוא כבר לקח זה היה. לא, אם לא נתרמה התרומה, אז אפשר לומר שהוא צריך לשלם לחברו, ועכשיו מונח בהקדש כראוי שתי מחצית השקל, הוא כבר עשה תשובה. נכון, זה עומד הרי.

כן, אבל אני אומר, למה כשכבר נתרמה התרומה לא אומרים ש... לא, נתרמה התרומה עושה שזה כבר לא של אותו אדם, זה של ההקדש בכלל. שזה לא הלך מחבר שזה ההקדש.

נכון, אבל למה לא נאמר שמלבד שהוא צריך לתת מעילה, צריך הוא עוד לתת... צריך הוא עוד לתת מחצית השקל כי מה שנתן היה מצוה הבאה בעבירה. אה, לא, משמע שם שהוא יצא, נכון? איך יכול להיות?

קושיה: איך שני אנשים יוצאים במחצית השקל אחת?

זה אבד, הוא רק קיבל שקל אחד? זה אכן מוזר, הלשון "וכן" משמע שגם הקודם, אולי לא, אולי הראשון לא נתן. לא, למה כשהחבר נודע שאותו אדם הלך, צריך החבר ללכת לתת מחצית השקל? לא, זה כבר היה מחצית השקל, כבר תרמו על זה. למה? הוא כבר יצא, הוא כבר הביא קרבן ממחצית השקל שלו, לא? אז צריך הוא... כלומר, הגנב צריך בוודאי שוב לתת עוד מחצית השקל.

אני לא יודע, צריך לדעת מה פירוש ה"וכן". כלומר, ראו קודם שלפעמים כשהרמב"ם אומר "וכן", לא תמיד זה אומר אותה הלכה. כלומר, יכול להיות שהקודם, בוודאי המשלח יצא, אבל לא הגנב, מה זה בכלל נקרא גנב? הגנב רק המשלח יצא, הוא בסך הכל רק היה אכן את המשכון, לא משכנו אותו, אבל המצווה לא היתה לו.

אבל אחרים אומרים שכן, הוא אומר שהרי אדם, הוא אומר שהוא אומר כן יצא. על זה שואלים קושיה, שהוא אמר תירוצו, מצוה לאו ליהנות ניתנה, כן? אז משמע שהוא כן יצא. אז איך יכול להיות ששני אנשים יצאו במחצית השקל אחת? זה מאוד מוזר.

הסבר: השליח הוא כמו שומר

אלא מתכוון לומר שהאדם הוא כמו שליח, שומר חינום. הרי למדנו שמי שאבדה או נגנבה המשלח חייב. כן? כך למדנו את זה? נו, איך... ההלכה הקודמת, בואו נחזור להלכה הקודמת. ההלכה הקודמת כתוב, שתי הלכות קודמות, כן?

שלחו... זה הרי לא בני אדם, זה אדם אחד. שלחו שליח, אז ההלכה היא שכל עוד הוא שומר חינום, אם נשבר ונאבד, והוא צריך לתת שוב. הוא לא יצא, נכון? שומר שכן הם פטורים, אבל זה כבר מספיק. כלומר כבר ש... פירוש, שומר שכן הוא חייב. אם לא יגיע, צריך להגיע לגזבר, נכון?

אבל כאן זה שומר חינום, נניח, אפילו שומר שכן, והוא עצמו גנב, אם לא יגיע, צריך הוא לשלם, אבל הם לא יצאו. כך כתוב בהלכה הקודמת. אז יוצא שההלכה היא פרט בהלכה הקודמת. הקודמת עמדה ששליח צריך להביא, נעשה כבר של השומר באופן כש... נכון.

חידוש: הגנב גם מועיל

ואכן, כאן לומדים שלפעמים הגנב, מי שהוא הגנב. למשל, אותו גנב, נניח לא השומר הוא גנב, היתה גניבה אבידה, שומר שכן חייב, מה שזה לא יהיה, או שומר חינום שהוא פטור, אותו גנב גם מועיל אם כבר תרמו. דבר חדש. מלבד שהוא גנב, הוא גם מועיל בנוסף. כך נראה על המפרשים של...

על זה הוא אמר התירוצו שמשוהו מצוות לאו ליהנות ניתנו, אני לא יודע. לא, זה לא היה עוזר למצוה הבאה בעבירה. לא. זה הכסף מאוס, אין מצוה הבאה בעבירה אכן רק ישירות כשמביאים עולה, שונא גזל בעולה, אבל יכול להיות כשזה רק כסף שתורמים על זה.

"זו אינו חייב אלא לעילא, ועל שכללות לן מצוות לאו ליהנות ניתנו". אני אכן לא מבין. כלומר, הוא משמע על הרמב"ם שהוא יצא את המצווה,

הלכה י"ג: הלוקח מעות לשקלו

תרגום לעברית

מה דינה של הלכה כזו? למדנו קודם, "**ולקחת מעות בידך**", נותנים בבית אחת שקל שלם, כמו ההלכה של מחצית השקל, נותנים שלם. אז האדם אוסף מכספו, הוא מצטבר לו חבילת מטבעות, הוא לקח דולר כסף, מה שזה לא יהיה. הוא לוקח **מעות בידו, ואומר "אלו לשקלי"**, שזה ילך למען השקל שלי.

או מקרה אחר, שיש לו אצלו קופה קטנה, והוא אוסף לאט לאט פרוטה פרוטה מצטרפת עד שיהיה לו לשקל. אבל **כשהתחיל ללקט**, כשהוא התחיל לאסוף, הוא כבר אמר "**הריני מלקט מעות לשקלי**".

יכול אדם לחשוב שכל פעם שהוא הכניס כסף לקופה, הוא נתנו למחצית השקל, ועכשיו צריך להיות לזה קדושת מחצית השקל. אומרת ההלכה, לא כך, **אפילו ליקט מלא כסף**, הוא אסף כסף מלא יותר ממחצית השקל, אז **נותן בהם חצי שקל שהוא חייב**, הוא נותן רק את חצי השקל שהוא חייב, **והשאר חולין**, השאר הוא חולין, **שמותר השקלים חולין**, זה נשאר ממחצית השקל שהוא הפריש.

אני חושב שזה דומה מאוד למה שלמדנו קודם, שכאשר מפרישים משהו בטעות, האדם הרי הפריש כי הוא לא ידע שהוא התחיל, אבל כל הזמן הוא הכניס כסף קטן כדי לעשות שקל.

נו, בואו נבין. יש דבר שנקרא מותר חטאת, כן? שלמדנו קודם אצל שלושה עשר השופרות. שאחד הפריש מחטאתו עשרים דולר, יוצא שחטאת עולה תשעה עשר דולר, הוא לא יכול להשתמש בדולר לחולין.

זה שונה מאוד, כי האדם לא צריך לדעת כמה עולה עכשיו קרבן בירושלים, כי מחצית השקל הוא סכום מסוים. אוקיי, טוב מאוד. אז זה החילוק, כך הוא אומר על זה. שמחצית השקל הוא דבר שיש לו קצבה, כלומר, מתכוונים בדיוק. כשאתה מקדיש לבהמה, יכול להיות שהבהמה תעלה יותר, זה הצליח, היום ירד המחיר של בהמות, נשאר לו כסף עם קדושת דמים.

אבל מותר שקלים, שקל הוא חצי שקל, ממילא נשאר השאר כמו טעות, נשאר זה כמו ההלכה מקודם, שאחד מקדיש משהו בטעות. הטעות שלו היא, הוא טעה בחשבון, הוא הכניס יותר מדי כסף לקופה, הוא לא בדק כל פעם.

הלכה י"ד: מעות שנמצאו בין תיבה לתיבה

טוב מאוד. אומר הרמב"ם הלאה, עכשיו אנחנו הולכים ללמוד, עד כאן למדנו על האנשים שמפרישים, עכשיו אנחנו הולכים למצוא על הלכות על פי מציאות, בעיקרון, נכון? כשמוצאים כסף, ולא יודעים... מוצאים כסף למחצית השקל בערך, איך הגבאים אוספים מחצית השקל. איך יודעים אם זה מחצית השקל?

מעות שנמצאו, אצלנו למדנו שיש אצל כל שולחן יש כמה קופסאות, יש קופסה למחצית השקל, ויש קופסה לנדבה אחרת להקדש. מה דינו של **מעות שנמצאו בין תיבה של שקלים ובין תיבה של נדבה**? זה מונח בין שתי הקופות. הולכים אחר הקרוב. **קרוב לשקלים**, יש לנו אומדנא שזה נפל מהקופה הקרובה, שהאדם התכוון להכניס אותו לקופה וזה נפל, **יפלו לשקלים. קרוב לנדבה, יפלו לנדבה**.

מה דינו של **מחצה למחצה**? מה עושים במקרה כזה? זה ספק השקול, אנחנו לא יודעים אצל איזה. מה צריכים לעשות אחרת? אומר הרמב"ם חידוש כזה: צריכים לתת אותו אחרת לנדבה. למה? כי הנדבה היא רמה גבוהה יותר של קודש, זה הולך למטרה גדולה יותר.

למה? אתה יכול לומר שזה יותר מצומצם. כלומר, בכלל נדבה שקלים ולא בכלל שקלים נדבה. למה? **מפני שנדבה כולה עולות לאישים**. נדבה הולכת לעולה, שהיא כולה לאישים, שורפים אותה כולה, ואין הנאה ממנה. **ואילו שקלים מסתפקין בהם עולות ודברים אחרים**. מהשקלים לוקחים גם עולות וגם דברים אחרים, שלמים, זה קרבנות אחרים שמהם... לא שלמים רגילים, אבל סוגי קרבנות, שלמי ציבור, כן, שהכהנים אוכלים כן מהם.

למה? כי כסף מעיר הנדחת הוא כמו... כי זה עומד לשריפה, רואים אנחנו את זה כאילו זה כבר שרוף, ואין לזה שיעור מחצית השקל.

מעניין, מחצית השקל היא הרי שיעור, כן? מחצית השקל, חצי שקל. זה דבר מעניין, כי למעשה ההקדש משתמש בכסף. כן, הכסף נכנס, זה נעשה בטל ברוב, וההקדש משתמש בזה. אבל בדין, במבט הלכתי, הוא לא נתן מחצית השקל, הוא נתן דבר שעומד לשרוף.

כן, מסכים, ההקדש... מחצית השקל היא כדי שההקדש יהיה לו כסף, אבל המצווה היא שאתה תיתן, זה צריך לבוא מהכסף שלך, וזה לא הכסף שלך, זה לא כלום. כן.

הלכה י"ב: המפריש שקלו בטעות

אוקיי. הרמב"ם הלאה, **המפריש שקלו... לא**, כן, הלכה אחרת. אז עד עכשיו למדנו כשיש גניבה וכן הלאה. עכשיו לומדים כשאדם חושב שהוא חייב במחצית השקל, הוא עושה טעות. הוא לא זכר למשל שהוא כבר נתן מחצית השקל, או הוא לא יודע שהוא פטור, הוא יודע שהוא... **וסבר שהוא חייב**, הוא חושב שהוא חייב במחצית השקל, **ונמצא שאינו חייב**, מתברר שהוא לא חייב במחצית השקל. למשל, הפשוט ביותר הוא שהוא סתם כבר נתן.

לא תחשוב שזה עכשיו נעשה בכל זאת קודש כי הוא הפריש את זה. אז ההלכה **לא קדש**, כי כשמקדישים משהו בטעות זה לא נקרא הקדש. כשעושים בטעות זה בטל.

אז כן, **הפריש שנים**. לא אותו דבר. מה ההלכה כך? **הפריש שנים**, הוא הפריש שתי מחצית השקל. כי הוא חשב למשל שהוא צריך לתת גם בעד אשתו, או אני יודע למה. או שהוא חושב שהוא לא נתן לשנה, הוא צריך עכשיו לתת לשנתיים. מתברר **שאינו חייב אלא אחד**.

אז כן, **אם בזה אחר זה**, אם נתן אחד ואחר כך עוד אחד, פירושו החדש, הראשון נתן לחיובו של השנה, ואחד נתן להשלים ישן. אז **והאחרון לא קדש**, כי זה היה מקדיש בטעות.

אבל **כשבבית אחת** נתן שניהם ביחד, אז לא אומרים שאחד נעשה חולין, כי אין, אולי לא אומרים במקרה כזה יש ברירה או מה, אלא מאחר ששניהם יש להם ספק שהם בקודש, הראשון הולך לכיפה של השקלים החדשים, כי השני נקרא מותר שקלים. השני מספק נכנס לדין מותר שקלים, שזה הולך גם להקדש עם הלכות אחרות, שיגבו אותו זמן אחר, וכן הלאה.

כן, לא ברור מה פירוש מותר שקלים. הראב"ד חולק על ההלכה, או הראב"ד אומר לא. **האחת חולין**. מה הוא לא מסכים בדבר ש... מה שהרב לא יש לו ראייה עליו, לא אפשר לומר ברירה או אולי לצמצם. לא ברור. הלאה, אולי לצמצם אומרים מאוחר יותר.

הפריש ומת. מה קורה דבר כזה? אדם הפריש את השקל, ואחר כך מת לפני שהגיע לאן שצריך להגיע. אז הוא פטור כאילו, כי מת פטור. כן, מת פטור מכל התורה כולה, וגם מהקרבנות על כספו.

אז בכלל, כל שנה מתים יהודים ומביאים קרבנות עליהם. נו, זה החידוש רק לפני שהגיע לגזברות. סתם כך, אנשים מתים, זה לא בעיה. יש דין שהציבור אינו מתים. פירושו, אתה רואה? כשמגיע כבר ליד גזבר, זה נקרא כבר כמו חלק מהציבור. הציבור חי. ולפני שהגיע לגזבר, אתה הפרט שהיה נבון מזל רע ומת. אז הכסף שלך יצא מהמשוואה.

אז מה עושים עם הכסף? **יפלו לנדבה**. לא לוקחים את זה בחזרה. עושים בזה קרבנות נדבה. לא לוקחים את זה בחזרה ליורשים או משהו, אלא... זה הולך לקופה שהולכת לקרבנות נדבה.

והרמב"ם מסביר, מה פירוש נדבה? מפני... רגע, כבר לפני כן. אומר הרמב"ם, מותר שקלים... מאוחר יותר הוא יאמר את זה, כן. לפני כן, הוא אומר המשנה, יש הלכה י"ג. אבל נדבה פירושו... איפה אני כאן? הלכה י"ג. נדבה פירושו בעצם שמקריבים את ה... לא קרבן ציבור שחייב, אלא העולות הנוספות, כלומר קיץ המזבח, שמקריבים כשיש מעט קרבנות על המזבח, מביאים עולות נוספות מכסף הנדבה.

למה? כי זה כבר חל אז. **כי שאין הגזבר מוציא מעות מתרומת הלשכה עד שהוא מחלל על הבהמה שלוקח לקרבנות.**

הסבר המנגנון

הבהמה הייתה נעשית — לא, לא, זה רק הלאה. ברגע שהוא עומד ליד דלת הלשכה, כך אני מבין, אומר הגזבר שעכשיו אני כבר קונה את הכסף. כך הוא עושה דבר כזה, שזה כבר מחולל עכשיו — כלומר מתחלף כבר עכשיו עם הבהמות הכסף, שהכסף כבר יוצא לחולין, עוד לפני שהוא מגיע להר הבית שבו הוא לוקח בפועל את הבהמה. זה משהו כזה.

יוצא שבהר הבית כבר כל הכסף חולין.

הרעיון דווקא, הוא חושש שזה יאבד, זה יהיה בעיה, אז הוא מוודא שלא משאירים שום כסף קדוש בהר הבית — קונים אותו כבר לפני כן. הוא מדבר כך עם מוכרי הבהמות, כך, משהו כזה. כן.

טעם תוספות — והקושיא עליו

אחרים אומרים אחרת, כי זה אחד אחר. לפי הרמב"ם זה מסתדר מאוד יפה, אבל תוספות אומר את הטעם כי אנחנו חושבים שזה נפל מאחד מהאנשים שמסתובבים על הר הבית.

ועל זה שואל תוספות: מה זה רוב? כנראה הולכים אחר רוב, רוב לא מסתובבים שום אנשים. לכאורה על הר הבית היו גם סוחרי הבהמות שמכרו על הר הבית בהמות ליהודים, והם בוודאי החזיקו כסף.

וגם כשהכסף — מה שאומרים שאסור לעלות להר הבית עם כסף — לא מתכוון לכסף שהוא צריך עכשיו לקנות בהמה. אבל לכל הפחות שקנו את הבהמה מחוץ לירושלים, קנו את הבהמות.

דיון: "לא יכנס להר הבית במעות"

הוא מביא דבר פשוט: כתוב במשנה בברכות שאין נכנסין להר הבית במקלו ובמנעלו ובפונדתו ובאבק שעל רגליו. אבל זה לא אומר שאסור רק שום כסף בכיס. זה מתכוון איזה דרך, איזה דרך חילונית.

אני לא יודע, יכול להיות שכתוב איפשהו — האם סוחרי הבהמות שמכרו בהמות ליהודים מכרו על הר הבית או מחוץ להר הבית?

על הר הבית בוודאי צריך לקחת כסף לקנות קרבנות. אני רק צריך — אבל אני חושב שפשוט שאין שום איסור ללכת עם כסף בכיסים להר הבית. זה אומר שלא מביאים עם התרמיל, מה שזה לא יהיה. אני לא יודע בדיוק מה היה בזמנים.

ראיה מהמשנה בשקלים

וכתוב ב — לא, סוחרי בהמה, אה, רואה? זו המשנה בשקלים. כתוב: **מה שנמצא לפני סוחרי בהמה — מעשר, ובהר הבית — חולין.**

כלומר, יש סוחרי בהמה שבהר הבית? זה צריך לבדוק. כך נראה שכן היו סוחרים בהר הבית.

אני לא יודע, זה שני דברים. **מה שנמצא לפני סוחרי בהמה** זה דבר אחד, **ומה שנמצא בהר הבית** — אבל כן, אבל הוא אומר — למה נפל לי זה בגלל זה? כי כתוב הרי כאן שהגזבר כבר אז מוציא.

לא, לא, לא.

בקיצור, מעשה: מוצאים כסף בהר הבית. זו העובדה. בכל מקום מסתובב כסף. איך מסתובבים יהודים מסתובבים כסף? מוצאים כל כך הרבה כסף. נו.

נפלא. סיימנו פרק ג'.

אז אנחנו לא יכולים... אנחנו צריכים ללכת לחומרא, כי אם היו לוקחים משהו, אולי זה נדבה, ונדבה קדוש יותר מזה, הכהנים לא אוכלים ממנו, וזה הולך כולו לגבוה. ממילא הולכים כאן לחומרא, שנותנים אותו לנדבה.

דיון: האם האדם שניסה לתת מחצית השקל כן יצא?

וחיים, ולא אומרים על זה שכאילו האדם שאולי ניסה לתת מחצית השקל, מחצית השקל שלו עדיין לא בא. גם אם כבר היה. כן, וגם הנדבה הרי גם. לפעמים יש מחצית השקל שהולך לנדבה, אז מחצית השקל לא נגד נדבה. אני חושב שנראה מיד, יש לפעמים שמחצית השקל הוא גם נדבה.

הלכה טו: כל המעות הנמצאים בין כל תיבה ותיבה

אומר הרמב"ם, וחיים, **כל המעות הנמצאים בין כל תיבה ותיבה.** אותה הלכה תהיה אצל כל סוג צדקה? זה כתוב בבין כל תיבות אצל כל התיבות האחרות? או שהוא מתכוון כאן בלשכה? עני צור, כן, באופן כללי. בין עני שתי קופות.

שלוש עשרה הקופות בבית המקדש, לא אצל שולחן העיר. קודם למדנו על השתיים. שולחן העיר יש לו אופציה של שתיים, אבל בבית המקדש היו יותר. שולחן העיר גם למדנו קודם. כן, אצל הדברים, שולחן העיר אין לו מנדבה, נכון? יש לו רק משקל לשנה זו ומשקל לשנה שעברה, אני זוכר. כן? תחילת פרק ב'.

אז נדבה חייבת להיות כבר בית המקדש, ויש שלוש עשרה, יש את כל הרשימה. לא, אבל מה שקוראים שירי לשקה נותנים גם למטרות אחרות. בסדר, מה נכנס שירי לשקה עכשיו? לא, השולחן השני, שתי הקופות, אחת היא... זה אחד טוב. אמת, שקלים לאותם שקלים. אני מסכים, יכולה להיות אותה שאלה שם. אוקיי.

אז כאן מדברים היום על העזרה של הר הבית, שיש קופות לנדבה. יש שלוש עשרה קופות, כל אחת סוג. ואם יכולים לקרב אל בין תיבה לתיבה, הולכים תמיד אחר הקרוב. אם זה מחצה למחצה, אז **אם בין עצה מלא לבנו נמצאו...** אם זה מונח בין הקופה שהולכת לקרבן עצים והקופה שהולכת ללבונה, **יפנו ללבונה**, הולכים תמיד לחומרא.

לבונה היא מדרגה גבוהה יותר, כי עצים זה לא העצים עצמם קרבן, העצים נעשו לשרוף את הבשר. אבל הלבונה היא עצמה קרבן. העול לבונה מכניסים לקטורת, מניחים אותה על לחם הפנים ועל המנחה.

הלכה ט"ו (המשך): מעות שנמצאו בהר הבית

דברי הרמב"ם:

וכל המעות הנמצאות בהר הבית — חולין, שאין הגזבר מוציא מעות מתרומת הלשכה עד שהוא מחלל על הבהמות שלוקח לקרבנות.

פשט הרמב"ם

כשזה בין קינים וגוזלי עולה, הקינים עצמם הם עולה ושלמים. יפלו לגוזלי עולה, שהם כולם עולה, שזה גבוה יותר המדרגה שהיא כולו לשמים.

זה הכלל, הולכין אחר הקרוב בכולן, מחצה למחצה — להחמיר.

אומר הרמב"ם הלאה: **וכל המעות הנמצאות בהר הבית** — מה דינו של כל כסף שמוצאים בהר הבית? באופן כללי, לא ליד התיבות, מוצאים סתם על הר הבית. אז עכשיו השאלה שאולי צריך לחשוש שזה כסף שנפל מקופה.

אבל ההלכה לא כך, ההלכה היא חולין — שהכסף הוא חולין.

למה? **שאין הגזבר מוציא מעות מתרומת הלשכה.** כשהגזבר לוקח מעות מתרומת הלשכה, לשאת אותם לעזרה לקנות בהמות על הר הבית — יש את סוחרי הבהמות שמסתובבים על הר הבית, והם עושים עסקים עם גזברי הלשכה — לא צריך לחשוש שזה נפל מידי הגזבר, ממילא זה קדוש.